

1 četvrtak, 26.02.2004.
2 [Otvorena sednica]
3 [Optuženi je ušao u sudnicu]
4 [Svedok je ušao u sudnicu]
5 ... Početak u 09.03h
6 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.
7 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda. Izvolite sjesti.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim tajnicu da najavi predmet.
9 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Ovo je predmet broj IT-00-39-T,
10 *Tužitelj protiv Momčila Krajišnika.*
11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujem gospođi tajnici.
12 Pozdravljam sve u sudnici, i kao i uvijek, i svima koji rade odmah uz
13 sudnicu, koji nam pomažu da možemo raditi.
14 [Pretnosno veće i sekretar se savetuju]
15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, da li bih mogao prvo
16 reći stranama da, što se tiče petka, ovo Vijeće neće imati cijelo poslijepodne
17 na raspolaganju jer na rasporedu imamo jednu statusnu konferenciju i još jedno
18 dodatno stupanje pred Sud. Pretpostavljam da to neće trajati cijelo poslijepodne
19 u petak, tako da mislim da bismo mogli biti gotovi u 15.15 sati ili 15.30h.
20 Ukoliko bi bilo moguće završiti, bilo bi vrlo dobro da možemo nastaviti raditi u
21 petak poslijepodne /kako je prevedeno/. Naravno, gospodine Krajišnik, stvari
22 treba urediti i što se Vas tiče, jer Vi obično odlazite iz Suda krajem
23 prijepodneva ili rano poslijepodne. Dakle, trebalo bi stvari tako organizirati
24 da Vi dobijete ručak ovdje, i da se uglavnom sve tehnički riješi. Ako Vi kažete
25 da Vam je predugo da toliko radite, i da želite da se nastavi raditi u
26 ponedjeljak, onda je to naravno drugo pitanje, ukoliko to uopće bude potrebno.
27
28
29
30

1 OPTUŽENI: Ne, gospodine Sudija, biće mi vrlo drago da završimo što
2 prije. Hvala lijepo.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Zahvaljujemo, gospodine Krajišnik, na
4 suradnji.

5 Dakle, gospodine Tieger, ako nema ništa dodatno možete nastaviti sa
6 glavnim ispitivanjem gospodina Treanora.

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Zahvaljujem, časni Sude.

8 SVEDOK: PARTICK TREANOR [nastavak]

9 Ispituje g. Tieger: [nastavak]

10 P: Dobro jutro, gospodine Treanor. Htjeli bi smo sada raditi što je
11 efikasnije moguće i predlažem da počnemo odmah razgovarati o 16. zasjedanju
12 Skupštine, na početku današnjeg /?trećeg/ zasjedanja.

13 Zbog tog razloga, ja bih htio da što brže prođemo kroz ove dijelove u
14 dokumentu koje ste označili. Nije potrebno toliko detaljno o njima govoriti, pri
15 čemu ja Vas ne želim dovoditi u nikakvu situaciju vremenskog pritiska, ali bih
16 Vas molio da budete što je moguće kraći. Molim Vas samo da kažete uvijek kratko
17 Sudu zbog čega ste izabrali upravo taj dio teksta.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Zamolio bih da sada počnemo sa razdjelnikom 99. To je ustavni zakon, i
2 molio bih da, koliko je god brže moguće, prođemo kroz odredbe u Ustavu koji se
3 tiču ovlasti predsjednika, ovlasti Skupštine, i tako dalje.

4 Dakle, što se tiče primjene ustavnog zakona, Vi ste označili prvo član
5 5, gdje se govori o tome da Skupština bira prvog predsjednika, a označili ste i
6 član 6, u kojem se govori da će ovlasti predsjednika obavljati Vijeće ministara
7 do biranja predsjednika.

8 Sada bih prešao na razdjelnik 100, /prevod engleskog transkripta: "Dekret
9 o proglašenju Vlade"/, ukoliko nemate nešto za dodati?

10 O: Ne. Ovo je sve samo po sebi razumljivo.

11 P: Pod razdjelnikom 100, Vi ste označili član 10 u kojem se kaže da su
12 predsjednik i Vlada odgovorni Skupštini, i također član 15, gdje se kaže da je
13 Vlada odgovorna Skupštini za predlaganje političkih smjernica i provođenje
14 zakona.

15 O: Da.

16 P: Vratimo se sada na razdjelnik 96, gdje se nalazi odluka o proglašenju
17 Ustava. Vi ste označili ovdje član 80, koji se bavi ulogom i ovlastima
18 predsjednika. Član 81 - a moram reći da član 80 se nalazi na stranici 13,
19 razdjelnika 96.

20 Također ste označili član 81, gdje stoji da predsjednik može proglasiti
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 izvanredno stanje, u slučaju rata i neposredne ratne opasnosti, /prevod
2 engleskog transkripta: "i doneti akte koji bi kasnije trebali biti usvojeni od
3 strane Skupštine."/

4 O: Da. To je osobito važan član. Njime će se kasnije mnogo koristiti.

5 P: I također ste označili i član 82, na strani 14, gdje se kaže da
6 predsjednik može sazvati Vladu kada god želi iznijeti neke svoje stavove. A
7 označili ste i član 87, gdje se govori o mandatu.

8 O: Da.

9 P: E, sada bih htio da pređemo na razdjelnik 102, to je Zakon o narodnoj
10 obrani. Što se tiče tog Zakona o narodnoj obrani, označili ste član 5, gdje
11 stoji da je Skupština ta koja organizira narodnu obranu.

12 O: Da. I htio bih ovdje istaknuti da se u tom članu također spominje
13 predsjednik.

14 P: Želim reći, zbog druge strane, da smo sada na razdjelniku 102, dakle
15 Zakona o narodnoj obrani.

16 Također ste označili i član 6, gdje stoji da je predsjednik taj koji
17 nadgleda narodnu /?Teritorijalnu/ obranu, i koji predlaže plan za obranu i
18 izdaje naredbe u vezi s upotrebom policije.

19 O: Da.

20 P: Označili ste i član 39, gdje se kaže da je predsjednik taj koji
21 izdaje nalog o upotrebi Teritorijalne obrane, u slučaju neposredne ratne
22 opasnosti ili ratne opasnosti.

23 O: Da.

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Sada milim da pređemo na tabulator 103, gdje se nalazi Zakon o
2 unutaršnjim poslovima. Ovdje ste označili član 25.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Krajišnik.

4 OPTUŽENI: Ja imam nepotpun, ovde, registrator. Ovde je samo sa članom
5 sa... r... razdeljnikom /sic/ 100 - dalje nema.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, ovdje se govori o
7 originalu na B/H/S-u, mi sasvim sigurno također imamo kopiju tog teksta.

8 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Vidim da je svezak 9 podijeljen u
10 verziji na B/H/S-u u dva sveska, 9A i 9 /u engleskom transkriptu; "9B"/. Dakle
11 postoji svezak 9 i 9A, a 9A počinje sa razdjelnikom 101 /kako je prevedeno/.

12 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, mi nismo dobili također
13 verziju na B/H/S-u razdjelnika 102 i 103, a nemamo niti 106, niti na engleskom
14 jeziku niti na B/H/S-u. A niti 105.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gdje su ti dokumenti na popisu koji je
16 dostavljen gospodinu Treanoru?

17 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, najvjerojatnije, da su upravo
18 ti dokumenti izostavljeni iz deset svezaka koji su nama objelodanjeni.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to znači da Vam tekstovi jesu
20 objelodanjeni, ali su jednostavno ispušteni iz ovih ovdje materijala.

21 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možemo li sada provjeriti da li negdje
2 imamo možda na CD-u te tekstove kako bi gospodin Krajišnik mogao pratiti
3 zasjedanje?

4 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Nažalost, tek smo danas ujutro ustanovili
5 da nemamo te primjerke dokumenata.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Koliko shvaćam, kopije na papiru se
7 dostavljaju neposredno prije zasjedanja, i upravo zbog toga je Vijeće tražilo da
8 postoji ovakav spisak dokumenata kako bi smo uvijek točno znali što imamo i s
9 čime raspolažemo.

10 [Pretresno veće i sekretar se savetuju]

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Osim toga, imamo još jedan tehnički
12 problem. Tajnica u ovom trenutku na svojem *laptop* kompjuteru ne može koristiti
13 transkript, a nužno je da ona to može učiniti, zato što je ona ta koja određuje
14 i rješava pitanja zatvorene i otvorene sjednice, i tako dalje /kako je
15 prevedeno/. Dakle, treba nam desetak minuta da se taj problem riješi. Da li bi
16 Vam to vrijeme bilo dovoljno da se strane sastanu i odluče točno što nedostaje i
17 da riješe taj problem?

18 U redu. Onda ćemo prekinuti s radom. Ne vidim točno sat - dakle,
19 nastavićemo raditi u 9.25 sati.

20 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

21 ... Kratka pauza počela u 9.15h.

22 ... Sednica nastavljena u 10.02h.

23 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim, ustanite.

24 Izvolite sjesti.

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nisu riješeni svi tehnički problemi. Ono
2 što u ovom trenutku imamo je transkript na glavnim ekranima. Većina nas nemamo
3 transkript na *laptop* kompjuterima, no imamo nekoliko *laptop* računala koja ipak
4 funkcioniraju. Jedan se nalazi kod tajnice, a drugi kod pravnog savjetnika
5 Vijeća. Ukoliko bilo kojoj od strana bude potrebno pronaći točno što je rečeno -
6 neka fraza ili riječ, ili bilo što tome slično - kaže nam i tajnica i pravni
7 savjetnik da će pri tome biti spremni pomoći i pronaći taj dio teksta koji
8 eventualno se bude tražio.

9 Ja molim da nastavimo raditi na taj način. Ja sam isto tako hendikepiran
10 zato što ja isto tako jako volim koristiti svoje *laptop* računalo, ali ja
11 predlažem da ipak nastavimo raditi.

12 Primjećujem da nitko niječno ne odmahuje glavom, pa možemo nastaviti.

13 Molim Vas da krenemo s radom, i nadamo se da će sve ubrzo
14 profunkcionirati.

15 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Htjela bih reći, da sa stajališta Obrane,
16 želim reći da možemo nastaviti raditi i bez *laptop* računala, a gospodin
17 Krajišnik je dobio sve dokumente koje je tražio.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. To mi je drago. Molim Vas,
19 možete nastaviti.

20 G. TIEGER: [simultani prevod] Zahvaljujem, časni Sude.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 P: Bili smo na razdjelniku 103, tu je Zakon o unutarnjim poslovima.
2 Gospodine Treanor, Vi ste označili član 25 na strani 5, gdje stoji da će
3 predsjednik procjenjivati radni program nacionalnih sigurnosnih servisa na
4 temelju izvještaja koji će dobivati od ministra i to prenositi Skupštini.

5 O: Da. Želim u vezi sa tim istaknuti da se tim zakonom reguliraju
6 poslovi Ministarstva unutarnjih poslova koji je obuhvaćao dva temeljna servisa:
7 servis javne sigurnosti - što je redovna policija; i isto tako Državne
8 sigurnosti - što je, u principu, unutarnja sigurnosna služba, /prevod engleskog
9 transkripta: "koja je većinom korištena da se posmatraju aktivnosti ljudi koji
10 su bili smatrani osumnjičenim komunističkom režimu. Taj određeni dio
11 ministarstva u ovom dokumentu, pod RS-om je sada preimenovan u Službu državne
12 bezbednosti."/ Dakle, ovdje se kaže da se predsjedniku republike daje specijalni
13 uvid upravo u taj dio ministarstva.

14 P: Označili ste i član 33, na stranici 7, gdje se kaže da predsjednik
15 može aktivirati rezervnu policiju u slučaju izvanredne situacije.

16 O: Da. To se nalazi na dugom popisu specijalnih ovlasti koje se ovdje
17 pobrajaju /kako je prevedeno/.

18 P: Vratimo se na čas na razdjelnik 99, gdje imamo ustavni zakon. Tu ste
19 označili član 3, gdje se kaže da je Narodna skupština birana kao Skupština
20 srpskog naroda u Bosni i Hercegovini i da nosi sve obaveze s tim u vezi.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Da. To smo rekli i jučer.

2 P: U članu 5 koji ste označili, stoji da funkcije do biranja
3 predsjednika nose članovi Predsjedništva koji su izabrani 18. oktobra 1990.

4 O: Da. Tim članom ustavnoga zakona, zapravo gospođa Plavšić i gospodin
5 Koljević postaju radni predsjednici republike, do trenutka dok predsjednik ne
6 bude izabran /kako je prevedeno/.

7 P: Za zapisnik, u mom pitanju ja sam spominjao 18. oktobar 1990, a
8 zapravo je riječ o 18. novembru 1990.

9 Vi ste također označili i član 6, gdje se govori o biranju Vlade, svim
10 pravima i obavezama koje će obnašati vijeće ministara ili ministarsko vijeće.

11 O: Da. To je također jedna tranzicijska odredba.

12 P: Sada molim da pređemo na razdjelnik 104, tu imamo /?zapisnik/
13 sastanka Predsjedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije od 2.
14 marta 1992. godine.

15 O: Da. No prije no što pređemo sa ovih pravnih instrumenata, htio bih
16 reći još nešto Sudu. Ustav o kojem smo govorili doista jest proglašen /u
17 engleskom transkriptu: "28. februara"/, međutim Zakon o obrani i Zakon o
18 unutarnjim poslovima, koji su također prihvaćeni tog istog datuma, stupaju su na
19 snagu tek objavljivanjem u *Službenom listu*, a objavljeni su u *Službenom listu*

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

1 tek 23. marta. Ja ću podsjetiti Sud na to kada dođemo do tog dijela mojeg
2 svjedočenja.

3 P: Dakle, govorićemo sada o sastanku od 2. marta 1992. godine. Na prvoj
4 stranici ste označili dio u kojem se navode predstavnici iz Bosne i Hercegovine.
5 To su Nikola Koljević, Momčilo Krajišnik i Radovan Karadžić.

6 O: Da. Ovo je zapisnik, i to prilično dugi zapisnik sastanka u Beogradu,
7 a poziv za taj sastanak vidjeli smo jučer. On je, ako se ne varam, bio zakazan
8 za jedan datum, a nakon toga je prebačen na 25. februar /u engleskom
9 transkriptu: "28. februar"/, da bi se zapravo održao tek 2. marta. Mislim da je
10 to bio jedan ponedjeljak. Kao što vidimo, vođe bosanskih Srba bili su vrlo
11 zaposleni 28. februara, kada su usvajali Ustav, a nakon toga su otišli u Banju
12 Luku na sastanak od 29-og.

13 P: Iduća dva dokumenta koja ste izabrali, gospodine Treanor, nalaze se
14 pod razdjelnicima 105 i 106. Prvi ima datum od 6. marta 1992., a drugi dokument
15 se odnosi na zajednički sastanak glavnog odbora, izvršnog odbora i političkog
16 vijeća od 11. marta. Ukoliko ne smatrate potrebnim to komentirati, mogli bi smo
17 preći na 10. zasjedanje Skupštine.

18 O: Ukoliko Vijeće ima priliku pročitati sve označene dijelove, možemo
19 nastaviti dalje.

20 P: Mogu reći nešto o označenim dijelovima tih dokumenata. Pod
21 razdjelnikom 105, u dokumentu od 6. marta, vidimo da su označena tri dijela.
22 Prvi dio, u gornjem dijelu stranice, počinje rečenicom: "To je razlog zašto je
23 opravdano i nužno konsolidirati etničke teritorije u Bosni i Hercegovini." Drugi

24
25
26
27
28
29
30

1 dio, označeni, počinje u drugom pasusu, gdje se počinje riječima: "Gospodin
2 Vukić je također rekao srpskom narodu da ne trebaju biti zavarani pozivima na
3 različite mirovne skupove, /prevod engleskog transkripta: "koji su ništa drugo
4 do ramazanska okupljanja, koja iritiraju Srbe"/. A treći dio koji je označen,
5 također na početku pasusa, ovdje stoji slijedeće: "Na kraju današnje
6 konferencije za tisak, Radislav Vukić je također govorio o nedavnim događajima
7 na *Radiju Banja Luka*, pri čemu je naglasio da uređivačku politiku tog medija
8 treba što je prije moguće promijeniti /kako je prevedeno/."

9 O: Ovaj dokument, čini mi se, da je u najmanju ruku bio pripremljen na
10 *Radiju Banja Luka*, gdje sadrži sažetak tiskovne konferencije o kojoj se govorilo
11 i na regionalnom odboru Srpske demokratske stranke u Banjoj Luci. Da li je to
12 doista objavljeno na radiju ili ne, to ne znam.

13 P: Prijedimo sada na zajednički sastanak od 11. marta 1992. godine.
14 Vidimo da je ovdje označen naslov, gdje stoji datum sastanka i organe koji su
15 bili prisutni na sastanku. A označeni su i drugi i treći pasus na toj stranici.
16 Prvi počinje riječima: "Treba naglasiti da u toj sferi svih odnosa...", a drugi
17 dio počinje riječima: "U dijelu pregovora postignut je sporazum, i tako dalje."
18 /prevod engleskog transkripta: "U proteklim pregovorima postignut je sporazum o
19 predstavljanju Bosne i Hercegovine po federalnim principima."/

20 O: I to je još jedan iz niza velikih sastanaka o kojima sam već govorio,
21 gdje su se sastajale velike grupe ljudi i predsjednici različitih organa
22 stranke. Dakle, nisu se sastajali odvojeno nego su organizirali velike sastanke.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 U to vrijeme, nastavili su se pregovori pod nadležtvom međunarodne zajednice, i
2 ovdje se, u ovom dokumentu, govori o tome da se daje podrška skupini koja je
3 pregovarala

4 P: Možemo li sada preći na razdjelnik 107. To je 10. zasjedanje
5 Skupštine srpskog naroda Bosne i Hercegovine, održano 11. marta 1992. godine u
6 Sarajevu. Gospodine Treanor, skrenut ću Vašu pozornost na tri označena dijela,
7 koja ste Vi označili, no možete li nam prije toga staviti tu sjednicu u
8 kontekst?

9 O: Da. Rad te sjednice bio je, gotovo isključivo, usmjeren na
10 razmatranje izvještaja pregovarača o pregovorima koji su se nastavili u Briselu
11 samo nekoliko dana ranije.

12 P: Mogu li skrenuti Vašu pozornost na označeni dio na 3. stranici
13 prijevoda na engleski, a na stranicama 2 i 3 originala na B/H/S. To je dio
14 govora gospodina Karadžića koji se nalazi u drugom pasusu prijevoda na engleski,
15 a počinje riječima: "Na sreću, Evropa je shvatila da je potrebna konferencija o
16 Bosni i Hercegovini.", i poziva se na: "Krvavi građanski rat sa stotinama tisuća
17 mrtvih i stotinama uništenih gradova, nakon čega ćemo opet imati istu situaciju
18 kao i danas, sa tri Bosne i Hercegovine, ali tek nakon rata u kojem će dijelovi
19 Bosne potpuno etnički homogene." Zadnja rečenica: "Treba se pretpostaviti da
20 nasilno i krvavo preseljavanje manjinskih naroda iz jedne regije u drugu će se
21 izvršiti velikim građanskim ratom."

22 O: Da. Mislim da ovdje nije potrebno puno govoriti.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Slijedeći označeni dio je na stranici 40 prijevoda na engleski, a na
2 stranicama 57 do 58 originala na B/H/S. Ispričavam se, stranica 38 engleskog
3 teksta.

4 O: 57 i 58 na B/H/S?

5 P: Da. Mislim da ste Vi to označili.

6 O: Da. Ovdje govori gospodin Maksimović.

7 P: Zbog zapisnika, označeni dijelovi nalaze se na stranici 38. To su
8 prve dvije rečenice drugog punog pasusa, na stranici 38: "Recimo još jednom
9 glasnije nego ikada da ne vidimo nikakvog smisla da živimo u unitarnoj i
10 nedjeljivoj Bosni i Hercegovini." I, rečenica koja tome slijedi. I tri paragrafa
11 kasnije: "Recimo im, dakle otvoreno, da se oslanjaju samo na sebe i naložiti im
12 da se pripreme za sve oblike vlastite obrane." Zatim, slijedeći pasus koji se
13 poziva na: "Odlučnost da se ne postane slugama i robom islamskih ekstremista."
14 Slijedeći odlomak govori o: "Smrti jednog nevinog Srbina, blizu naše bogomolje,
15 što je grozno upozorenje svega na što su sposobni podmukli zastupnici
16 muslimanske Bosne i Hercegovine." I zadnji pasus: "Poučimo naše ljude. Pokažimo
17 im otkuda dolazi opasnost. Pozovimo naš narod da se zakune da se nikada neće
18 podložiti begovima i drugim otomanskim službenicima." /kako je prevedeno/

19 O: Da. Ovdje se snažno podržava linija koju slijede pregovarači, dakle
20 da u Bosni i Hercegovini trebaju postojati odvojene konstitutivne jedinice.
21 Ovdje se spominje smrt jednog nevinog Srbina. To je čovjek koji je ubijen na
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 svadbi u Sarajevu, početkom marta, možda devet ili deset dana ranije, a to je
2 dovelo do snažne reakcije od strane Srba koji su podigli barikade i tome slično,
3 i grad je bio blokiran.

4 P: A tu gdje se spominju begovi i kadije, agenti i drugi visoki
5 dužnosnici?

6 O: Pa, to su sve titule raznih dužnosnika Otomanskog carstva. To je
7 aluzija slična onima koje smo već čuli, na otomanski režim krajem 19. stoljeća.

8 P: Sada ćemo prijeći na stranicu 52 engleskog teksta, stranice 79 do 80
9 B/H/S teksta. Mislim da ste Vi to označili, 17 i 18, čini mi se.

10 O: Da. Evo ovdje govori gospodin Ostojić, s kojim smo se već puno puta
11 susreli.

12 P: Označeni dijelovi se pozivaju na izjave koje su pripremljene da bi se
13 poslale međunarodnim stranama?

14 O: U prvom dijelu vidimo da se spominje 64% teritorija, to je postotak
15 za koji vodstvo bosanskih Srba tvrdi da je nastanjeno Srbima. Već smo ranije
16 vidjeli tu brojku.

17 P: Zbog zapisnika, označeni dio je drugi pasus stranice 52. Počinje
18 riječima: "Prvo, srpski narod u Bosni i Hercegovini čini oko 35% ukupnog
19 stanovništva, i nastanjen je na otprilike 64% teritorija." A zadnja rečenica je:
20 "Unitarno uređenje Bosne i Hercegovine, a osobito priznanje neovisnosti takve
21 države Bosne i Hercegovine prije nego što se dogovore tri etničke zajednice,
22 može dovesti do međunacionalnih sukoba sa katastrofalnim posljedicama:"

23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 A: Ovo je jako važna izjava, i trebamo je zapamtiti jer ćemo uskoro
2 vidjeti zašto je važna.

3 P: Predzadnji pasus na toj stranici počinje riječima: "Ako imamo na umu
4 činjenicu da kroz zadnja dva stoljeća...", a završava riječima: "... odnosno
5 zabrinutosti o uspostavljanju islamske Bosne i Hercegovine, u kojima će biti
6 stavljeno u pitanje postojanje cijelog jednog naroda /kako je prevedeno/."

7 O: Da, to je točno. Ovo su izvadci iz nacрта priopćenja za koje gospodin
8 Ostojić kaže da je pripremljeno kako bi bilo poslano raznim državama, za koje on
9 kaže da su zemlje pobjednice u Drugom svjetskom ratu, a to su Rusija, Britanija,
10 Francuska i SAD.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, pod razdjelnikom 108 nalazi se
12 slijedeći dokument. To je fascikl broj 10, odnosno registrator 10.

13 P: Gospodine Treanor, želim skrenuti Vašu pozornost na dokument pod
14 razdjelnikom 108, pismo od 13. marta 1992., upućeno svim općinskim odborima od
15 strane izvršnog odbora. Vi ste označili dio tog dokumenta, prvu rečenicu, gdje
16 kaže: "U skladu sa zauzetim stavom obavezni ste ocijeniti mogućnost
17 uspostavljanja srpske opštine u Vašem području, gdje Vi djelujete."

18 O: Da. Ovo pismo, koje je potpisao Rajko Dukić, izgleda spominje i
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 poziva se na upute od 19. decembra 1991. godine, koje se bavi osnivanjem srpskih
2 općina. A čini se da je to podsjetnik i da on traži informacije o tome. Uglavnom
3 se brine za općine varijante "A" /u engleskom transkriptu: "B"/, premda je ovaj
4 dopis poslan svim općinskim odborima SDS-a.

5 P: Možemo li prijeći na 11. sjednicu Vijeća /?Skupštine/ srpskog naroda
6 Bosne i Hercegovine, održanu 18. marta 1992., a u razdjelniku 109. Gospodine
7 Treanor, skrenut ću Vašu pozornost na pet označenih dijelova teksta koje ste Vi
8 izabrali, ali prije toga, možete li Vijeću dati kontekst ove sjednice?

9 O: Ova sjednica je još jedna sjednica koja je sazvana da bi se čuo
10 izvještaj o pregovorima koji i dalje traju, i koji su upravo ponovo došli do
11 važnog trenutka. Osamnaestog marta je postignut dogovor o jednom dokumentu. Ja
12 nisam siguran da li je to bilo prije ili poslije ovog zasjedanja, ali smatram da
13 to nije osobito važno da bi se shvatila ova sjednica, jer su glavne crte tog
14 dokumenta već bile jasne obzirom da su pregovori već trajali neko vrijeme. Oni
15 su se nastavili u Briselu ranije tog mjeseca, kao što smo vidjeli, i nastavili
16 su se u Sarajevu 18. marta. Tada je postignut dogovor o jednom dokumentu - to je
17 bilo u Sarajevu - a to su načela za novi ustavni poredak Bosne i Hercegovine.
18 Glavne točke su, ono što je najrelevantnije, za uspostavljanje konstitutivnih
19 jedinica i njihovih granica. U tom dokumentu stoji, na samom početku, da bi

20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Bosna i Hercegovina bila država koja se sastoji od tri konstitutivne jedinice
2 zasnovane na nacionalnim principima, koje uzimaju u obzir gospodarske,
3 geografske i druge kriterije. I dalje kaže, prema kraju tog dokumenta, koja bi
4 bila definicija tih konstitutivnih jedinica. Kaže se: "Da će se osnovati radna
5 grupa koja će definirati teritorije konstitutivnih jedinica zasnovanih na
6 nacionalnim principima, uzimajući u obzir sve kriterije koje smo već spomenuli.
7 Oni bi uzeli u obzir relativne i apsolutne većine u svakoj općini, i to će biti
8 temelj rada u svakoj radnoj grupi. Podlijegat će izmjenama isključivo koje su
9 opravdane gore navedenim kriterijima."

10 Taj dokument, kako se kaže na samom kraju, je samo temelj za daljnje
11 pregovore. Međutim, delegacija bosanskih Srba je smatrala da je to veliki
12 napredak /?velika prednost/ i da to sadrži one koncesije, koju je Izetbegović
13 tražio, a to je da među kriterijima za osnivanje takvih jedinica nisu isključivo
14 nacionalni kriteriji, već da su tu uključeni i drugi faktori.

15 P: Mogu li sada skrenuti Vašu pozornost na jedan od dijelova koje ste Vi
16 označili na stranici 12 engleskog teksta, i na stranici 16 teksta na B/H/S. To
17 je odlomak iz istupa gospodina Krajišnika, a dio koji ste Vi označili nalazi se
18 u zadnja dva pasusa, na dnu stranice. Prvi je: "Mislim da je problem da oni žele
19 da Bosna i Hercegovina bude međunarodno priznata pod svaku cijenu. Oni žele da
20 ona bude država." A drugi pasus počinje i nastavlja se na slijedećoj stranici:
21 "U tom pogledu, bilo bi dobro ako bismo mogli učiniti jednu stvar iz strateških
22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 razloga - da počnemo provoditi ono što smo dogovorili, to jest etničke podjele
2 na terenu." A završava, u engleskom tekstu, na slijedećoj stranici, krajem te
3 rečenice - to su prve četiri riječi na toj stranici.

4 O: Da. Mislim da je to još jedan izraz koliko je poželjno da se
5 uspostavi republika bosanskih Srba i da ona profunkcionira što je prije moguće,
6 svakako prije bilo kakvog međunarodnog priznanja.

7 P: Sada bih skrenuo Vašu pozornost na označeni dio, na stranici 31
8 engleskog teksta, a 45 teksta na B/H/S-u. Ovo su primjedbe gospodina Krajišnika.
9 Na početku tog označenog dijela, na dnu stranice, prvo vidimo naznaku da je
10 govornik predsjedavajući Momčilo Krajišnik, a počinje riječima: "Gospodine
11 Keroviću, mi ćemo imati vlastitu Skupštinu, vlastitu Vladu. Mi to nismo imali
12 prije. Imat ćemo vlastiti Ustav i zakone." Označeni dio se nastavlja i na
13 slijedećoj stranici. To su prve četiri crtice na toj strani, i završna rečenica,
14 u zaključku - evo to nam je sad nestalo s ekrana - "Ja sam ovo sažeo kao
15 prijedlog zaključaka."

16 O: Da. ovdje gospodin Krajišnik uvjerava poslanike da razgovori teku
17 prema dogovoru, prema onome što su oni svi međusobno dogovorili.

18 A zatim, ponovo spominje kako je potrebno preuzeti vlast i uspostaviti
19 vlast u republici. Kao što sam već rekao, instrumenti kojima bi se pojedina
20 tijela uspostavila i učinila da profunkcioniraju, još nisu bili stupili na

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 snagu.

2 P: I to se vidi u ovoj zadnjoj točki. Naime, imamo tu prijedlog gdje
3 stoji: "Da će uspostava vlasti /?u republici/ srpskog naroda u Bosni i
4 Hercegovini biti pripremljena za slijedeće zasjedanje.

5 O: Da.

6 P: Stranica 38 engleskog prijevoda, 54 verzije B/H/S. Ovaj označeni dio
7 odnosi se na opaske gospodina Vještice, je li tako?

8 O: Da. On je bio poslanik iz Bosanske Krupe.

9 P: I tu stoji slijedeće: "Gospodine predsjedniče, mislim da nam trebate
10 dati naređenje da nakon slijedeće skupštine, da se sredi to, da područja gdje
11 ovo nije bilo uređeno - da se provede, odnosno da Srbi zauzmu teritorije tako da
12 nijedne druge snage ne mogu ući na te teritorije. Hvala." I zatim imamo aplauz.

13 O: Da. Ovdje se zalaže za ideju da se uspostavi kontrola u područjima
14 koji će biti dio republike.

15 P: Molim Vas, stranica 42 engleske verzije, 60 B/H/S verzije. Tu je
16 nekoliko dijelova označeno. Ja Vam skrećem pažnju na vrh stranice, gdje vidimo
17 da je govornik doktor Radovan Karadžić. Zanima me drugi pasus, u kojem stoji
18 slijedeće: "Mi imamo ovdje jedan proces. Mi smo ušli u ovaj proces sa svojim
19 strateškim ciljevima i mi ih ostvarujemo fazu po fazu."

20 GĐA PREVODILAC: Napomena prevodioca - Ovo je prijevod a ne citat iz
21 originala.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SVEDOK: [simultani prevod]

2 O: Ponovo imate ovdje upućivanje na ideju ostvarivanja ciljeva i načina
3 postupanja, dakle korak po korak, fazu po fazu. Trenutačno se, izgleda, dakle
4 vode pregovori koji su važan korak u tom smjeru, dakle u smjeru ostvarivanja
5 konačnog cilja.

6 Taj konačni cilj za sada se ne ostvaruje, ali on u konačnici jeste ono
7 što se želi postići /kako je prevedeno/.

8 G. TIEGER: [simultani prevod]

9 P: Slijedeća stranica 45, četrnaesti označeni dio. Original ćete naći na
10 stranici 66, verzije B/H/S. Imamo komentare gospodina Krajišnika, koje možete
11 vidjeti pri dnu stranice, odnosno u drugoj polovini stranice, gdje stoji
12 slijedeće: "Ja sam shvatio da odgovorna vlada mora biti uspostavljena u srpskoj
13 Bosni i Hercegovini, da se moraju naći mehanizmi za provođenje Ustava Bosne i
14 Hercegovine, hitno formirati MUP, narodnu obranu, platni promet, uzeti srpske
15 teritorije." I zatim, imate nastavak na slijedećoj stranici - još šest dodatnih
16 točaka, koje završavaju s time da će: "Kadrovski komitet, kadrovski odbor
17 Skupštine kandidirati mandatara Vlade i neke od ministara."

18 O: Da. Ponovo imate istu ideju, dakle, da se kreće ka aktiviranju srpske
19 republike.

20 Prije no što krenemo dalje, trebao bih spomenuti, prije no što
21 razmotrimo ovu sjednicu i u okviru pregovora 2. marta, za vrijeme sastanka u
22 Beogradu, liderima bosanskih Srba su visoki funkcioneri SFRJ dali do znanja da
23 neće biti moguće da novi Ustav koji je u pripremi - novi Ustav za SFRJ, koja će
24 uskoro postati SRJ, Savezna Republika Jugoslavija, i koji je proglašen, ja
25 mislim, 27. aprila - dakle, da neće biti moguće, unutar tog Ustava i za vrijeme

26

27

28

29

30

1 usvajanja tog Ustava, uključiti entitet bosanskih Srba i hrvatskih Srba unutar
2 te nove države, iz niza tehničkih i pravnih razloga. Međutim, date su garancije
3 da će to jednog dana, kasnije, biti moguće, što je bilo poprilično
4 razočaravajuće za predstavnike bosanskih Srba. Međutim, svakako im je time jasno
5 dato do znanja da oni trebaju ustrajati u svojim vlastitim naporima da uspostave
6 svoj entitet unutar Bosne, kako bi se taj entitet kasnije mogao pridružiti sa
7 drugim srpskim entitetima.

8 P: Slijedeći dokument je pod tabulatorom 110. Izvještaj nosi datum 20.
9 marta 1991. To su zaključci u vezi procjene situacije koja je vladala u području
10 Republike Bosne i Hercegovine. Ovaj dokument Sud je već vidio, pa me stoga
11 zanima samo jedan dio, i to dio na stranici 4 ovog dokumenta. Označeni dio kaže
12 slijedeće: "Drugo, srpski narod odlučuje se za Jugoslaviju i smatra nemogućim da
13 se konfederalna Bosna i Hercegovina u to uključi /kako je prevedeno/. Treća
14 varijanta, jednostavno, ne postoji. Rukovodstvo srpskog naroda i Srbi u cjelini
15 su spremni za rat ukoliko konfederalna Bosna i Hercegovina ne bude prihvaćena."

16 O: Da. Evo ja sam sad to upravo dobio na ekranu. Ovo je procjena 2.
17 vojne oblasti JNA, čije je zapovjedništvo bilo u Sarajevu, o tamošnjoj
18 situaciji. Komanda 2. vojne oblasti je bila u kontaktu sa vođama bosanskih Srba.

19 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, za zapisnik, na ekranu imamo
20 "mart 1991. godine", na stranici 21 transkripta, ali izgleda da je datum

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 izvještaja 1992. godina.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. I s obzirom na kronologiju, čudno bi
3 sada bilo da se vraćamo na 1991. Pismo nosi datum 20. mart, a izvještaj je iz
4 marta 1992. godine. Izvolite nastaviti, gospodine Tieger.

5 G. TIEGER: [simultani prevod] Slijedeći dokument koji ste Vi odabrali,
6 gospodine Treanor, možete naći pod razdjelnikom 111. To je unos u dnevnik
7 Grkovića od 23. marta 1992. godine, na stranici 126. Označeni dio naći ćete pri
8 vrhu stranice. Riječ je o sastanku koji je u 17.00 sati održan sa glavnim
9 odborom i izvršnim odborom.

10 O: Da. A predmet razgovora se također navodi i kaže se da je u pitanju
11 razgraničenje - u originalu tu stoji - srpske Bosne i Hercegovine. Ovo je jedini
12 trag, o ovom sastanku, s kojim raspolažemo. Skrećem Sudu pažnju na to - 23.
13 marta, dakle tog istog dana - u *Službenom listu* objavljen je Zakon o obrani i
14 Zakon o unutrašnjim poslovima, koji će stupiti na snagu osam dana kasnije. I,
15 lideri bosanskih Srba ovdje predviđaju da bi njihova republika trebala postati
16 operativna - zaživjeti 31. marta.

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, slijedeći dokument naći ćete u
18 11. registratoru, a dokument je pod tabulatorom 112. Riječ je o povjerljivom
19 pismu, datiranom 23. marta 1992., a upućeno je predsjednicima svih općina.

20 SVEDOK: [simultani prevod] Ovo pismo potpisao je doktor Karadžić, u
21 svojstvu predsjednika SDS-a, a poslano je svim predsjednicima općina - za
22 pretpostaviti je srpskih općina - i obavještava ih se o uspostavi republičkog
23 operativnog centra. I traži se ovim od njih da se pobrinu da i njihovi lokalni
24 informativni centri - općinski informativni centri i regionalni informativni
25 centri - također moraju postati operativni i održavati kontakt sa republičkim

26

27

28

29

30

1 informativnim centrom. Ovdje valja spomenuti da - iako vrijeme, odnosno *tajming*
2 nije baš jasan - međutim, nekako u ovo vrijeme, oni su vjerojatno imali neke
3 nagovještaje da HDZ i SDA planiraju odstupiti od dogovora koji je postignut u
4 Sarajevu 18. marta. Ovo se naime događa 23., 24., 25. marta, i oni ovdje
5 izražavaju svoje nezadovoljstvo zbog toga što se postojeće općine koriste s
6 jedne strane, a s druge strane postoji i ideja o konstitutivnim jedinicama
7 zasnovanim na etničkom principu.

8 Dakle, sporazum koji su postigli vođe bosanskih Srba će izgleda
9 propasti, a inače taj sporazum je bio samo sporazum čija sudbina je ovisila o
10 budućim pregovorima.

11 P: Tabulator 113. Ovaj dokument je zapisnik sa sjednice srpskog
12 parlamenta, srpske Skupštine od 24. marta 1992. Riječ je o 12. sjednici.

13 O: Na dnevnom redu ove sjednice bili su zakonski akti, koje je sada
14 trebalo donijeti kako bi se uspostavio odgovarajući pravni okvir za
15 funkcioniranje organa srpske republike. Kao što smo vidjeli, dva najvažnija
16 organa koja su trebala postati operativna i profunkcionirati do kraja marta, se
17 navode. Prema tome, oni su se ovdje sastali kako bi dovršili zakonski okvir i to
18 je bila glavna točka dnevnog reda - ono što nisu završili do kraja februara.
19 Također, svrha sastanka je bila da se zamijeni vijeće ministara sa novom Vladom,
20 i da se na ovoj konkretnoj sjednici izabere mandatar Vlade.

21 P: Skrenuo bih Vam pažnju na označeni dio, koji će te naći na 14.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 stranici engleske, a na 24. strani B/H/S verzije. Ovo je intervencija doktora
2 Radovana Karadžića - vidimo je negdje pri dnu stranice. On kaže da je: "Potrebno
3 biti oprezan kod ustanovljavanja raznih nadležnosti", te da se i dalje
4 nastavljaju diskusije o sastavu vijeća i o vrsti informacija kojima se oni
5 moraju baviti i okolnostima pod kojima se takve informacije mogu diskutirati.

6 O: Da. Ovdje se misli na uspostavu raznih organa nove republike, između
7 ostalog Vijeća za nacionalnu bezbjednost. Vijeće ministara, naime, trebalo je
8 još u januaru iznijeti nacрте nekih prijedloga s tim u vezi - to nemate u
9 dokumentima sve do ovog trenutka. A bilo je nekih diskusija o tome, i to unutar
10 skupštine, što će točno nadležnosti, odnosno ovlasti ovog Nacionalnog vijeća za
11 bezbjednost biti, da li će to biti izvršno tijelo ili samo savjetodavno tijelo
12 Skupštini.

13 P: Slijedeći dio koji me zanima je na 18. stranici engleske verzije, i
14 30. stranici verzije na B/H/S-u. Drugi integralni pasus na toj stranici kaže
15 slijedeće: "Sada, tokom slijedećih mjesec ili dva dana, sve će se rješavati. Ili
16 ćemo ostvariti naše ciljeve, ili ćemo propasti. Nema druge opcije. Ili ćemo,
17 dakle, propasti 100% ili ćemo konačno ostvariti naš cilj."

18 O: Da. Doktor Karadžić, naime, ovdje nastavlja sa svojim govorom i
19 zatim, dalje, vidjet ćete da se govori o donošenju Ustava na slijedećoj sjednici
20 Skupštine.

21 P: Sada me zanima označeni dio na stranici 21 engleske verzije, i 27 i
22
23
24
25
26
27
28
29

1 28 /u engleskom transkriptu: "37 i 38"/, možda, zapravo, prije na stranici 38
2 verzije na B/H/S-u. Skrenuo bih Vam pažnju naročito na dio koji se nastavlja na
3 slijedećoj stranici, stranici 22 - zapravo dva označena dijela na ovoj stranici.
4 Prvi dio koji nas zanima je drugi cjeloviti pasus, koji počinje riječima:
5 "Drugo, trenutačno nam ne odgovara da se uspostavi nacionalna garda. Bolja je
6 JNA." Zatim, imate nastavak u drugom pasusu, i onda pasus koji počinje
7 slijedećim riječima: "Možete biti sigurni da je broj pripadnika policije
8 dovoljan." Ovdje se, zatim, dalje govori: "U pogodnom trenutku, tokom slijedeća
9 tri ili četiri dana, srpske općine, stare i novouspostavljene, će uskoro
10 preuzeti kontrolu nad cijelim teritorijem dotičnih općina." /kako je prevedeno/
11 Također se kaže da će se: "Koristiti jedinstvena metoda i da ćete Vi to moći
12 primijeniti u općinama koje zastupate. Zatim, kako odvojiti policiju, kako se
13 pozabaviti resursima, i tako dalje, i o tome ćete čuti u obliku instrukcija
14 poslaničkog kluba." /kako je prevedeno/

15 O: Da. Ovdje doktor Karadžić govori o prijedlogu za uspostavu nacionalne
16 garde, što bi bilo nešto slično vojsci republike bosanskih Srba. On kaže da u
17 ovom trenutku to nije toliko nužno. Republika, naravno, je - po njihovom
18 stajalištu - još uvijek dio Jugoslavije. Prema tome, JNA im je na raspolaganju,
19 ona s njima surađuje. A postoji i teritorijalna obrana, nad kojom su manje-više
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 imali kontrolu, koja ako bi se mobilizirala, djelovala bi zajedno sa JNA i bila
2 pod direktnom kontrolom i komandom JNA. Prema tome, želja nekih poslanika da se
3 uspostavi nacionalna garda, koja bi bila pod direktnom komandom republičkog
4 rukovodstva, je ovdje diskutirana. Ali doktor Karadžić im kaže da osim toga
5 imaju i policiju koja je pod njihovom kontrolom, i da bi to trebalo, s njegovog
6 stanovišta, biti dovoljno.

7 P: Htio bih Vam skrenuti pozornost na označeni dio, na stranici 24 u
8 engleskoj verziji, a to je na 11. stranici u verziji na B/H/S-u. To je označeni
9 dio u kojem profesorica Plavšić govori. Označeni dio sastoji se od dvije prve
10 rečenice, gdje stoji da: "U skladu sa članom 80, Ustava Srpske republike Bosne i
11 Hercegovine, predsjednik republike želi predložiti Narodnoj skupštini srpskog
12 naroda kandidata za mandatara Vlade. Nakon konsultacija sa Predsjedništvom
13 republike i kadrovskom komisijom, predložili smo doktora Branka Đerića."

14 O: Da. Ovdje se vidi kako gospođa Plavšić vrši jednu od funkcija
15 predsjednika republike, kao što se to i navodi u Ustavu, odnosno ona imenuje
16 kandidata za mandatara Vlade. Ona ovdje navodi doktora Branka Đerića, koji je,
17 kao što se kaže, bio prethodno član vijeća ministara, a prije toga je bio
18 dužnosnik u Vladi BiH.

19 P: Idući dokument, gospodine Treanor, kojeg ste odabrali, nalazi se pod
20 razdjelnikom 114. Ovdje je riječ o 13. zasjedanju Srpske skupštine, koja je
21
22
23
24
25
26
27
28
29

1 održana tog istog datuma, odnosno 24. marta 1992.

2 O: Da. Ovo se zasjedanje prvenstveno bavilo formalnim biranjem
3 predsjednika Vlade i nekih ministara. Zapravo, čini se da je održana jedna
4 posebna sjednica da bi se to učinilo, vjerojatno zato da bi se ispoštovale sve
5 formalnosti, jer se imenovanje mandataru Vlade nije smjelo odigrati na istom
6 zasjedanju na kojem se tu istu osobu formalno bira u Skupštini. I, zbog toga je
7 to prvo zasjedanje vrlo kratko, a to je glava točka dnevnog reda. Osim toga se
8 je razmatralo i izdavanje izjave u vezi sa priznanjem BiH kao neovisne države,
9 za koju su oni vjerovali da će se ubrzo dogoditi.

10 P: Označili ste dva dijela, Prvi je na stranici 12 u engleskoj verziji i
11 stranici 9 u verziji na B/H/S-u. Tu su primjedbe gospodina Vještice.

12 O: Da. On je poslanik iz Bosanske Krupe.

13 P: A označeni dio počinje riječima: "Nemam nikakve pismene zaključke."
14 On poziva na: "Prihvaćanje zaključaka i na upućivanje predsjednika Vlade da do
15 idućeg petka pripremi operativni plan za preuzimanje ovlasti." To se dalje
16 nastavlja na idućoj stranici, do kraja njegovih opaski. Zadnja rečenica - tu se
17 kaže: "Ovo bi trebalo simultano izvršiti u svim općinama gdje smo uspostavili

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 srpske vlasti."

2 O: Da. Ovdje ponovno vidimo izraz želje da se srpska republika učini
3 operativnom, i spominju se nedavno uspostavljene srpske općine. Dakle, to bi
4 sada već sve trebalo biti jasno.

5 P: Na istoj stranici, označili ste i opasku profesora Đerića, koja
6 počinje riječima: "Vlada će imati obavezu da izradi operativni plan i predloži
7 ga na usvajanje." Završava riječima: "Dobićete uputstva i ta će te uputstva i
8 slijediti." Nakon toga je uslijedio aplauz.

9 O: Da. Mi ovdje vidimo da gospodin Đerić potvrđuje poslanicima da će
10 dobiti uputstva.

11 P: Idući dokument, gospodine Treanor, nalazi se pod razdjelnikom 115. To
12 je zasjedanje srpske Skupštine tri dana kasnije, odnosno 27. marta 1992. godine.
13 To je bilo 14. zasjedanje.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, prije nego nastavite,
15 jedno praktično pitanje. Zbog tehničkih problema, poremetio nam se današnji
16 raspored rada. Nisam siguran da li su prevoditelji doista mogli iskoristiti
17 pauzu kada smo imali taj prekid u radu. Postavlja se naravno i pitanje traka, no
18 te tehničke stvari su naravno manje važne od ljudi koji rade. No, što se tiče
19 traka, možemo nastaviti raditi do 11.45h, imati nakon toga pola sata pauzu, što
20 je nešto duže nego obično, a nakon toga bi smo mogli zasjedati od 12.15h do
21 14.00 sati. Što znači da bismo imali dvije pune sesije od sata i pol, sa još

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 jednom pauzom od pola sata između. Naravno, ja još uvijek nemam pristanak
2 prevoditelja da li se s tim slažu.

3 Dakle, htio bih čuti od prevodilačkih kabina da li oni mogu nastaviti
4 raditi idućih 40 minuta, pa da nakon toga imamo pauzu, i nakon toga da nastavimo
5 raditi sat i pol.

6 Vidim da se prevoditelji slažu. Zahvaljujem Vam na suradnji.

7 I, dakle možete, gospodine Tieger, nastaviti do 11.45h. Nakon toga ćemo
8 imati pauzu.

9 G. TIEGER: [simultani prevod]

10 P: Gospodine Treanor, upravo smo počeli se baviti 14. zasjedanjem
11 Skupštine. Molim Vas, recite nam nešto o kontekstu te skupštine.

12 A: Pa to zasjedanje, prvenstveno se bavilo - ne znam točno kako je to
13 prevedeno - ceremonijalnim prihvaćanjem ili proglašenjem Ustava. To je već bilo
14 predviđeno i dokumentima koje smo ranije danas vidjeli, a tu spominjem i ono
15 zasjedanje od 15. februara. Dakle, već tada vodstvo je predviđalo postepeni
16 postupak uvođenja Ustava. Prvo ga je trebala prihvatiti Skupština, što je
17 učinjeno 28. februara, a nakon toga ga je trebalo formalno i proglasiti, u
18 prikladnom trenutku.

19 Očigledno, ovaj trenutak je procijenjen kao prikladan, a to je bio 27.
20 mart.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Podsjetit ću Sud na činjenicu da su međunarodni pregovori u tom trenutku
2 se ponovno vratili na početne pozicije, jer su zapravo propali. Vođe bosanskih
3 Srba, činilo se da se boje da bi to moglo dovesti do međunarodnog priznanja BiH
4 kao nezavisne države, a prije željene transformacije države. Već smo vidjeli da
5 su pokrenuli potrebnu proceduru da bi aktivirali, na primjer, Ministarstvo
6 unutarnjih poslova koje je postalo aktivno 23. marta. I, dakle 27-og oni sada
7 formalno proglašavaju svoj Ustav.

8 P: Ja bih sada htio skrenuti Vašu pozornost na označeni dio na stranici
9 23 u engleskoj verziji, a to se nalazi na 30 do 31 verzije na B/H/S-u. To su
10 izjave doktora Karadžića.

11 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, u vezi s ovim dokumentom,
12 rečeno mi je da postoje neke razlike između verzije na engleskom jeziku i
13 verzije na B/H/S-u, pri čemu engleska verzija je transkript, a B/H/S verzija je
14 stenogram. To kaže moja referentica - ona se barem toga tako sjeća.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, na originalu vidimo da
16 stoji riječ "stenogram", a u prijevodu se vidi riječ "transkript". To se
17 razlikuje od onoga što smo ranije vidjeli, jer mislim da se prije spominjala
18 /?audio/ traka. Riječ "transkript" nije nužno u sukobu s riječi "stenogram".
19 Možete li, molim Vas, pitati svjedoka da pojasni ovo pitanje, ili ga možda
20 možete Vi pojasniti?

21 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mi smo prošli jučer kroz sve
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 zapisnike sa zasjedanja upravo s obzirom na ovo pitanje, i molili smo da ih
2 provjere govornici B/H/S-a. No, možda bi smo mogli to učiniti još jednom.

3 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, ono što ja imam pred sobom je definitivno
4 nešto što se ovdje opisuje kao stenogram. Zapisnik ovog zasjedanja je donekle
5 zbunjujući, utoliko što se u stenogramu spominje prilog, a tu paginacija počinje
6 brojkom 1, i to su neke uvodne napomene gospodina Krajišnika. No, glavni
7 dokument se, u svakom slučaju, opisuje kao stenogram.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, što se tiče transkripta i
9 stenograma, znam da je u prethodnim situacijama rečeno u engleskom prijevodu da
10 je riječ o transkriptu sa traka, što ste i Vi primijetili. A što znači da je to
11 *verbatim* zapis tog zasjedanja.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Htio bih to provjeriti. Kao prvo, mi u
13 engleskoj verziji možemo vidjeti da nakon naslovnice, i to ne rukom pisane nego
14 otisnute naslovnice, primjećujem da katkada imamo prijevod rukom pisanih
15 dijelova, što nije ovdje slučaj. I to ne bi trebao biti nikakav problem. No,
16 ovdje nakon naslovne stranice imamo nekoliko stranica na engleskom jeziku, i to

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 od stranice 2 do stranice 6, počinje riječima: "Dame i gospodo, draga braćo i
2 sestre, poštovani gosti...", i taj dio se na engleskom jeziku nastavlja do
3 stranice 6. A potom, na stranici 7, čini se da počinje zapisnik sastanka, koji
4 je u izvorniku na B/H/S-u, i počinje odmah nakon naslovnice.

5 SVEDOK: [simultani prevod] Da, ovo je uvodni govor gospodina Krajišnika,
6 koji je u nekim kopijama ovog dokumenta umetnut između naslovnice i početka
7 samog stenograma, umjesto da se stavi na kraj samog dokumenta. U stenogramu,
8 vidjećete u izvorniku, i to dosta velikim slovima je to označeno - to bi moralo
9 biti na stranici 1 ili 2 prijevoda - i tu stoji "vidi prilog".

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Vidim da to tu stoji, "vidi prilog".
11 No ne bi li bilo ispravnije da se ovdje priloži i B/H/S verzija, koju ovdje ja -
12 evo brzo listajući - ne mogu pronaći. Hoće li biti ikakvih pitanja u vezi s ovim
13 uvodnim govorom?

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne, časni Sude. Ako mogu nešto reći u vezi
15 sa stenogramom i transkriptom. Ovdje gledam dvije stranice - koliko ja to mogu
16 procijeniti na osnovi svojeg vrlo skromnog znanja B/H/S-a - na osnovi formata,

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 vidim da je jedina razlika u B/H/S-u - stoji "stenogram" i nakon toga se kaže:
2 "14. zasjedanje Skupštine". A u engleskom jeziku, tu stoji "transkript". Dakle,
3 na temelju toga, a i na temelju drugih stvari, rekao bih da razlika koju smo
4 prije vidjeli između stenograma i transkripta sa trake, ovdje ne postoji. Ovdje
5 je jednostavno ta riječ odabrana da bi se prevela riječ "stenografska bilješka
6 zasjedanja".

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne mogu to provjeriti. Kao prvo, dajem
8 uputstvo Tužitelju da B/H/S verziju uvodnog govora priloži razdjelniku 115, i
9 nakon toga pozivam Obranu da provjeri postoje li bilo kakve razlike u tekstu.
10 Molimo da nas o tome obavijestite, jer možda je doista riječ da se ovdje radi
11 samo o prijevodu riječi "stenogram" sa riječi "transkript".

12 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da. Učinit ćemo to, časni Sude.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete nastaviti.

14 G. TIEGER: [simultani prevod]

15 P: Gospodine Treanor, skrenuo bih Vam sada pozornost na označeni dio, na
16 stranici 23. Tu imamo tri pasusa koji počinju riječima: "Oni ovdje mogu pokušati
17 uplašiti Srbe." Idući paragraf počinje riječima: "Znamo da su se naši ljudi
18 naoružali." A treći paragraf počinje riječima: "Kada se vratite u vaše općine,
19 naročito novoformirane općine, tražim od vas da učinite sve što se od vas traži
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 po zakonu." /prevod engleskog transkripta: "U trenutku kada stignete u vaše
2 opštine, morate hitno uspostaviti krizne štabove."/

3 O: Da. Ovdje govori doktor Karadžić, i daje neke upute poslanicima koji
4 su ovdje okupljeni, o tome što bi oni sada trebali činiti.

5 P: Želim skrenuti Vašu pozornost na samo još jedan označeni dio, a to je
6 na stranici 24 engleske, odnosno stranici 31 B/H/S verzije. Osobito prvi
7 označeni odlomak na vrhu stranice - to je prvi puni odlomak koji počinje
8 riječima: "Rat u Bosni i Hercegovini neće ništa riješiti. Ako do njega dođe, vi
9 ćete dobiti planove." A doktor Karadžić dalje potiče da se odmah organiziraju
10 ljudi u Teritorijalnoj obrani.

11 O: Da. Dakle, on se bavi slijedećim koracima koje treba poduzeti.

12 P: Sad bih skrenuo Vašu pozornost na odluku pod razdjelnikom 116, odluku
13 da se osnuje Nacionalno vijeće sigurnosti. Zbog zapisnika, želim reći da je
14 označena gotovo cijela prva stranica, što uključuje nabrojene, odnosno odlomke
15 pod brojevima 1, 2 i 3, u cjelini.

16 O: Da. Ova je odluka razmotrena na ovoj sjednici, i usvojena. Ovo je
17 jedini tekst te odluke koji imamo. To, nažalost, nije potpisani primjerak i ne
18 nosi nikakav broj. Jasno je iz zapisnika te sjednice da je doista usvojena
19 odluka, no ona nije objavljena u *Službenom listu*. Međutim, u zapisniku postoji o
20 tome zapis, pod brojem 120/02. Dakle, uvedena je ta odluka. Da li je ovaj tekst
21 koji mi imamo točno isti kao onaj tekst koji je usvojen to, nažalost, ne znamo.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Želio bih naglasiti da, pod rimskim brojem jedan (I), Nacionalno bezbjednosno
2 vijeće je opisano kao savjetodavno tijelo Skupštine, i svakako odražava
3 zabrinutost nekih od poslanika da bi Skupština mogla izgubiti dio svoje vlasti
4 zbog osnivanja ovog tijela. Pod rimskim brojem dva (II), navedena su pitanja
5 kojima bi se vijeće bavilo, i navodi se da će biti odgovorno Skupštini za svoj
6 rad.

7 U članku 3, govori se o sastavu Nacionalnog bezbjednosnog vijeća. Sud će
8 primijetiti da je predsjednik republike po službenoj dužnosti član vijeća, a da
9 je predsjednik Skupštine isto tako po službenoj dužnosti član tog vijeća.

10 P: Vi ste primijetili, u članku 1, da se govori o tome da je Nacionalno
11 bezbjednosno vijeće savjetodavno tijelo. Vidjećemo primjere funkcioniranja tog
12 vijeća u narednim dokumentima.

13 O: Da, tako je. A to se malo razlikuje od onoga što ovdje vidimo, i to
14 na nekoliko načina.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Imam jedno dodatno pitanje. Možemo li
16 član 6 shvatiti u smislu da će odluka stupiti na snagu čak i ako nije objavljena
17 u *Službenom listu*, premda ovdje postoji uputstvo da se ona mora objaviti?

18 SVEDOK: [simultani prevod] Da. Da, jer su ovdje te dvije stvari
19 razdvojene, što je prilično neobična ovakva formulacija.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Vidim u prijevodu da nedostaje
21 citat, ali pretpostavljam da to nije važno pitanje.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 SVEDOK: [simultani prevod] To je jednostavno naslov *Službenog lista*.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] Možemo li sada pogledati razdjelnik 117.
3 To je dokument od 31. marta 1992. godine?

4 P: Gospodine Treanor, ovo je dokument o kojem će govoriti i drugi
5 svjedoci, najmanje jedan drugi svjedok, pa Vas za to molim da budete kratki u
6 tumačenju značenja tog dokumenta. Želio bih isto tako reći da se označeni dio
7 tog dokumenta nalazi u prvom duljem odlomku, koji počinje riječima: "Na sastanku
8 održanom 27. marta 1992. godine, Skupština srpskog naroda u Bosni i
9 Hercegovini...", i tako dalje, a završava rečenicom: "U tom pogledu, donesen je
10 Zakon o unutaranjim poslovima, koji će se jednoobrazno primjenjivati na
11 teritoriji Republike srpskog naroda u Bosni i Hercegovini od 1. aprila 1992.
12 godine, i imenuje se Mićo Stanišić, koji je do sada bio savjetnik u MUP-u Bosne
13 i Hercegovine, za ministra."

14 O: Ovaj dokument, jednostavno, sadrži ono o čemu sam govorio ranije, a
15 to je da se MUP aktivira osam dana nakon objavljivanja zakona o MUP-u, i ovdje
16 stoji da je taj datum 1. aprila - ne 31. mart. Isto tako, ovdje se vidi da je
17 gospodin Mićo Stanišić izabran za ministra unutarnjih poslova. Gospodin Đerić
18 je, usput budi rečeno, isto tako potvrđen od strane Skupštine kao predsjednik
19 Vlade, 24-og.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Slijedeći dokument, pod razdjelnikom 118, je od 4. aprila 1992., a to
2 je javni proglas doktora Karadžića. Zbog zapisnika, Vi ste označili zadnji
3 odlomak tog dokumenta, koji počinje riječima: "Ako, međutim, Teritorijalna
4 obrana, rezervna policija i civilna obrana odgovore na poziv Predsjedništva,
5 Srpsko vijeće za nacionalnu obranu upućuje krizne štabove da se aktiviraju u tim
6 područjima.", i tako dalje.

7 O: Taj dokument pokazuje činjenicu da se bosansko Predsjedništvo sastalo
8 4. aprila, uz sudjelovanje članova koji su bosanski Srbi, i da se odlučilo za
9 mobilizaciju Teritorijalne obrane. Ovaj dokument je odgovor na to. A isto tako
10 bih želio skrenuti pozornost na činjenicu da je taj dokument potpisao doktor
11 Karadžić, kao predsjednik Nacionalnog bezbjednosnog vijeća. Kao što smo vidjeli
12 u tekstu odluke koju imamo, predsjednik vijeća je trebao biti predsjednik
13 republike. Nije postojao predsjednik republike, no bila su dva vršioca dužnosti
14 predsjednika. Zašto jedan od njih nije potpisao taj dokument, kao predsjednik
15 vijeća, već je to učinio doktor Karadžić, ja to ne znam ali iz ovoga i dugih
16 dokumenata koje ćemo vidjeti je jasno da je doktor Karadžić, ustvari, bio
17 predsjednik Nacionalnog bezbjednosnog vijeća. Ovo je i jedan od prvih službenih
18 položaja koje je on imao, za razliku od položaja pregovarača, u republici
19 bosanskih Srba.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim za jedno pojašnjenje. Ovaj
21 dokument - tu stoji "Srpsko vijeće za narodnu obranu". U isto vrijeme, u
22 prijevodu odluke, vidimo da se uspostavlja "Vijeće za nacionalnu bezbjednost".

23
24
25
26
27
28
29
30

1 To je nepotpisana odluka za koju Vi ne znate da li je ikada usvojena, barem ne u
2 obliku koji imamo ovdje. Da li postoji bilo kakva razlika između Vijeća za
3 nacionalnu bezbjednost i Vijeća za nacionalnu obranu, ili je to jedno te isto
4 vijeće?

5 SVEDOK: [simultani prevod] Pa, u odluci i u naslovu ovog dokumenta daje
6 se isto ime, koje se može prevesti kao "Nacionalno bezbjednosno vijeće" ili
7 "Vijeće za nacionalnu bezbjednost", međutim svakako se koristi riječ
8 "bezbjednost".

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li naslov tog dokumenta daje točno
10 istu titulu kao što je ona titula koja je prevedena kao "Nacionalno bezbjednosno
11 vijeće", dok u tekstu pisma, gdje izgleda da se koriste točno iste riječi, tu
12 piše "Vijeće za nacionalnu obranu"? Da li su riječi u originalu iste, dakle
13 riječi u naslovu i u četvrtom retku od dna, a isto tako i u petom retku od dna
14 engleskog prijevoda, gdje stoji: "Srpsko vijeće za nacionalnu obranu"?

15 SVEDOK: [simultani prevod] Časni Sude, u originalu je svugdje isti
16 izraz. Dakle, to je "Vijeće za nacionalnu bezbjednost" ili "Nacionalno
17 bezbjednosno vijeće".

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Molim Vas nastavite.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] Gospodine Treanor, Vi ste ranije spomenuli
3 članak 1, uspostavljanja Nacionalnog bezbjednosnog vijeća, gdje se spominje da
4 je to savjetodavno tijelo, i onda ste rekli da ćemo vidjeti dokumente koji
5 pokazuju nešto drugačije. Ovdje vidimo da Nacionalno bezbjednosno vijeće daje
6 upute da se aktiviraju krizni štabovi. Je li to važno?

7 O: Hvala što ste me podsjetili. Ne samo da ovdje vidimo da se doktor
8 Karadžić pojavljuje kao predsjednik vijeća, već u ovom prvom dokumentu koji
9 imamo o aktivnostima ovog tijela vidimo da ovo vijeće djeluje kao organ izvršne
10 vlasti, a ne jednostavno kao savjetodavno tijelo Skupštini.

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, slijedeći dokument se nalazi
12 pod razdjeljkom 28, u svesku gdje se nalaze prisluškivani razgovori.

13 [Sluša se presretnuti razgovor]

14 G. TIEGER: [simultani prevod]

15 P: Gospodine Treanor, možete li objasniti ovaj kratki razgovor?

16 O: Da. Ovo se odnosi na dokument koji smo upravo razmatrali. Zanimljivo
17 je primijetiti da gospodin Koljević, koji je član Predsjedništva i koji je sada
18 jedan od vršitelja dužnosti predsjednika Republike Srpske, da se on gospodinu
19 Krajišniku obraća riječima "gospodine predsjedniče" - on doista je predsjednik

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Skupštine - a gospodin Krajišnik se gospodinu Koljeviću obraća imenom "Nikola".
2 Četvrtog aprila, kao što sam rekao, bosansko Predsjedništvo, to jest
3 Predsjedništvo onoga što se još uvijek zove Srpska Republika Bosna i
4 Hercegovina, sastalo se u 2.00 sata popodne, i na toj sjednici je odlučeno o
5 mobilizaciji, a nakon te sjednice obavljene su konsultacije telefonom između
6 doktora Karadžića, gospodina Koljevića i gospodina Krajišnika. Oni su se
7 dogovorili da će se sastati u 7.00 sati navečer. Meni izgleda sasvim vjerojatno
8 da ovaj dokument koji smo gledali upravo prije ovoga, a to je priopćenje za
9 javnost, da je to rezultat tog sastanka.

10 Ispričavam se, ja bih samo ovo zaokružio. Ustvari, to je bio sastanak
11 Nacionalnog bezbjednosnog vijeća, jer su se tu svakako našla tri njegova
12 najvažnija člana, premda ne znam tko je još bio prisutan.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Malo me zbunjuje ono što ste rekli o
14 korištenju riječi "predsjednik". U prijevodu na engleski, nekoliko puta nalazim
15 riječ "govornik" - riječ *speaker*, to jest predsjednik Skupštine, koju koriste i
16 Biljana Plavšić i Nikola Koljević /kako je prevedeno/. Ako pogledam original na
17 B/H/S-u, tu je riječ "predsjednik". Da li je to ono što Vi zovete
18 "predsjednikom"?

19 SVEDOK: [simultani prevod] Da. mi to prevodimo kao "predsjednik", no to
20 je ista riječ koja se koristi za ljude koji su na čelu pojedinih organa i tijela
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 na B/H/S-u, i zato ja uvijek nastojim to prevoditi kao "predsjednik" da bi
2 pokazao da se posvuda koristila ista riječ. To je možda zbunjujući vid političke
3 terminologije; imamo predsjednika Skupštine, predsjednika Vlade, predsjednika
4 Predsjedništva, predsjednika republike. Dakle, to je svugdje ista riječ.
5 Prevoditelj je ovdje koristio riječ *speaker*, koja u mnogim zemljama označuje
6 titulu predsjedavajućeg Nacionalne skupštine.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja sam Vam postavio to pitanje zato što
8 je vaša primjedba bila razumljiva samo ako se gleda original, a ne prijevod na
9 engleski. Sada mi je jasno. Molim Vas, nastavite.

10 G. TIEGER: [simultani prevod]

11 P: Slijedeći dokument je pod tabulatorom 119, Vi ste odabrali i ovaj
12 prilog. Tu je izvještaj za *Radio Beograd*, u vezi sa deklaracijama /kako je
13 prevedeno/. Vi ste tu označili prvi paragraf, u kojem stoji slijedeće: "U Banja
14 Luci, rano jutros, Skupština srpskog naroda u Bosni i Hercegovini objavila je
15 nezavisnost Srpske Republike Bosne i Hercegovine, koja se može sjediniti sa
16 drugim entitetima u Jugoslaviji." Zatim, još jedna rečenica, u kojoj se kaže da
17 su doktor Plavšić i profesor Koljević dali ostavke na svoja mjesta članova
18 Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Naime, Skupština se obavještava o toj
19 činjenici.

20 O: Da, tako je. To je praktički jedini zapis, jedini trag koji imamo o
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovoj sjednici, budući da nemamo nikakvog stenograma, zapisnika ili transkripta
2 sa audio trake. Ali na osnovu ove i drugih informacija, izgleda da do te
3 sjednice doista jeste došlo. Prethodna je bila 14-a, a slijedeća o kojoj imamo
4 traga je 16-a. Prema tome, za pretpostaviti je da je ovo 15. sjednica, na kojoj
5 je donesena deklaracija o nezavisnosti, odnosno proglašena je nezavisnost. U
6 ovom trenutku, međunarodno priznanje onoga što je još uvijek bilo Socijalistička
7 Republika Bosna i Hercegovina je u postupku - mislim da je do priznanja od
8 strane Evropske zajednice došlo 6. aprila, a mislim da su Sjedinjene Države
9 priznale Bosnu i Hercegovinu 7-oga. Oni su, dakle, izgleda odlučili da je došao
10 pogodan trenutak da se učini jedan korak dalje, naime da se proglasi
11 nezavisnost. Sud će se sjetiti da, na temelju Ustava, ova republika je trebala
12 biti dio Savezne Republike Jugoslavije, a ne nezavisna država. Međutim, oni su u
13 Beogradu bili obaviješteni da tako nešto neće biti moguće, odnosno da vlasti
14 Jugoslavije, kao države, sa svoje strane neće to moći provesti, odnosno
15 realizirati u to konkretno vrijeme, budući da su pripremali novi Ustav za tu
16 državu.

17 Prema tome, oni u ovom trenutku što mogu učiniti - oni proglašavaju
18 nezavisnu državu.

19 P: 120, molim.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dozvolite mi jedno pitanje. Ovaj radio
21 izvještaj kaže da je gospodin Milovan Milanović predsjedavao sinočnjim
22 sastankom, odnosno zasjedanjem Skupštine. Možete li nam reći nešto o tome zašto
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 je predsjedavajući bio gospodin Milanović, a ne gospodin Krajišnik, i da li
2 postoje kakve informacije o tome, ukoliko on već nije predsjedavao tom
3 sjednicom, je li bio prisutan ili je bio negdje drugdje?

4 SVEDOK: [simultani prevod] Ne. Ne znam to u ovom trenutku, časni Sude.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, hvala. Nastavite.

6 G. TIEGER: [simultani prevod]

7 P: Dakle, tabulator 120 - zapisnik zajedničkog sastanka Savjeta za
8 nacionalnu bezbjednost i Vlade Srpske republike, koji je održan 15. aprila 1992.
9 Na prvoj stranici tog dokumenta Vi ste označili dva dijela teksta, gdje vidimo
10 tko je bio prisutan, uključujući doktora Radovana Karadžića, doktora Koljevića,
11 gospodina Krajišnika, doktora Đerića, i tako dalje. I drugi označeni dio,
12 posljednji pasus dokumenta pod točkom 3 - odluke i zaključci, gdje stoji
13 slijedeće: "Razmotrivši bezbjednosnu situaciju u Srpskoj Republici Bosni i
14 Hercegovini, procijenjeno je da su se stekli uslovi da se predloži da
15 Predsjedništvo republike proglasi stanje neposredne ratne opasnosti."

16 O: Da. Ovo je prvi trag koji imamo o sjednici Savjeta za nacionalnu
17 bezbjednost. Kao što Sud može vidjeti, bio je to zajednički sastanak, zajedno sa
18 Vladom koja je zapravo još uvijek bila u procesu formiranja. Naime, još svi
19 ministri nisu imenovani, međutim nekolicina ih jeste bila tamo, uključujući
20 pukovnika Subotića koji je bio ministar obrane, i gospodina Stanišića koji je
21 bio ministar unutrašnjih poslova. Iz ovog zapisnika vidimo da je doktor Karadžić
22 bio predsjednik tog savjeta, a označeni dio pri dnu stranice je zanimljiv zato
23 što nam pokazuje da je došlo do diskusije, čiji je ishod bio zaključak da je

24

25

26

27

28

29

30

1 neophodno proglasiti stanje ratne opasnosti. I, konkretno se navodi da se ovaj
2 prijedlog iznese Predsjedništvu republike, odnosno vršiocima dužnosti
3 predsjednika.

4 Jedan od njih je trebao biti predsjednik savjeta, ali nije. Naime, za
5 pretpostaviti je da vršioci dužnosti predsjednika republike trebaju potpisati
6 takvu vrstu odluke, kako bi one mogle biti realizirane i, naravno, objavljene u
7 *Službenom listu*.

8 P: Vrlo kratko, moliću Vas, na slijedeći označeni dio dokumenta. To je
9 nastavak onoga što smo vidjeli na prvoj stranici. Zanima me četvrta rečenica, a
10 i peta na drugoj stranici: "Odluka o imenovanju vršioca dužnosti komandanta
11 Teritorijalne obrane i načelnika štaba Teritorijalne obrane." I sad jedan dio
12 koji nije označen, ali je možda zanimljiv: "Ministar obrane će organizirati i
13 nadgledati rad Teritorijalne obrane dok se ne imenuje njezin zapovjednik."

14 O: Da. Evo ovdje vidite koji su koraci poduzeti u pogledu imenovanja
15 komandanta teritorijalne obrane i njegovog izbora, naravno. Ovo je zanimljivo
16 zato što ovdje možemo vidjeti kako se formulacija promijenila, jezik se je
17 promijenio - a vidjećemo i kasnije u slijedećim dokumentima - čije je porijeklo
18 ovaj konkretni organ, ovo tijelo. Naime, ovo je direktna posljedica odluke koju
19 je donio Savjet za nacionalnu bezbjednost. Ne govori se ništa o prijedlogu koji
20 se iznosi predsjedniku, ali ovdje savjet postupa direktno kao izvršno tijelo.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, ne možemo sada
2 nastaviti. Sa pitanjima ćemo morati stati, ali zanima me da li ima dodatnih
3 pitanja u vezi ovog dokumenta. Ja, naime, imam jedan.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne, nemam.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pauza do 13.15h /u engleskom
6 transkriptu: "12.15h"/

7 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

8 ... Početak pauze u 11.46h

9 ... Sednica nastavljena u 12.19h

10 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim ustanite.

11 Izvolite sjesti.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, mislim da sam htio
13 postaviti jedno pitanje u vezi s dokumentom pod tabulatorom 120.

14 Gospodine Treanor, možete li mi reći kako da shvatim ovaj red, gdje
15 stoji: "Predloženo je da Predsjedništvo usvoji mjere za uklanjanje uzroka
16 situacije koja je nastala." Pitam se što bi to trebalo značiti, i pitam Vas, ako
17 biste mi eventualno mogli pomoći.

18 SVEDOK: [simultani prevod] Nadam se da mogu. Ovo je jedna formulacija
19 koja se pojavljuje u nekim od zakonskih akata i drugim dokumentima u vezi sa
20 izvanrednom situacijom. Nažalost, ja sam zamijenio materijale u mom registratoru
21 pa nemam tekst članka 81, Ustava republike bosanskih Srba. Moguće je da je
22 formulacija ista. U svakom slučaju, ideja je u slijedećem: u izvanrednoj
23 situaciji, neko tijelo - obično Predsjedništvo dotične republike - uzima vlast
24 uključujući i ovlaštenja koja normalno ima Skupština, ukoliko se skupština u
25 takvoj situaciji ne može sastati. Srž nadležnosti i dužnosti tog tijela, koje

26

27

28

29

30

1 postupa u izvanrednoj situaciji, je da se uklone okolnosti koje su dovele do
2 izvanredne situacije. Drugim riječima, posao tog dotičnog tijela, koje uzima
3 vlast u izvanrednoj situaciji, nije da uvede reformu obrazovnog sistema i tomu
4 slično, već da se pozabavi izvanrednom situacijom.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Da provjerim jesam li dobro
6 shvatio. Ovo "uklanjanje uzroka" ni na koji način se ne odnosi, na primjer, na
7 uklanjanje ljudi - naravno, prisutnost određenih ljudi negdje može biti uzrok
8 problema. Naime, ovo me zanima zato što su tekstovi ponekad nejasni i u nekim
9 slučajevima govorilo se o nasilnom uklanjanju stanovništva, osoba. Ovo nije
10 možda indirektna referenca na tako nešto? Naime, Vi ne biste tako nešto
11 zaključili?

12 SVEDOK: [simultani prevod] Ne, ne. U ovom slučaju, to ne bi bilo to.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala. Izvolite, gospodine Tieger,
14 nastavite.

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala.

16 P: Gospodine Treanor, u vezi s nekim Vašim zapažanjima o diskusiji sa
17 sastanka od 15. aprila Savjeta za nacionalnu bezbjednost - tabulator 121, dakle
18 odluka od 15. aprila 1992., o neposrednoj ratnoj opasnosti.

19 O: Da. Iz ove odluke vidimo o čemu se diskutiralo i u čemu se sastojao
20 prijedlog koji je iznesen na ovoj sjednici - dakle da se proglasi neposredna
21 ratna opasnost, da se mobilizira teritorijalna obrana, i tako dalje - Sudu
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 skrećem pažnju na sam početak dokumenta, pri vrhu stranice, gdje stoji da se
2 odluka donosi na temelju članka 81 Ustava. To je članak koji predviđa prijenos
3 ovlasti u izvanrednoj situaciji na predsjednika republike. Taj članak, također,
4 zahtjeva da radnje koje poduzima predsjednik, a koje su inače u sklopu
5 nadležnosti Narodne skupštine, moraju kasnije biti potvrđene od te iste
6 Skupštine. I, pri dnu dokumenta, vidjećete da ta odluka doista jeste potvrđena
7 od strane Skupštine, i to na idućoj sjednici koja je održana 12. maja.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, slijedeća dva priloga su pod
9 tabulatorima 29 i 30, registratora sa presretnutim razgovorima.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možda prvo da nešto provjerim u vezi sa
11 121, pod drugom točkom stoji u engleskom prijevodu: "Mobilizacija Teritorijalne
12 obrane na čitavom teritoriju srpske Bosne i Hercegovine se ovim nalaže." Da li
13 to doslovce tako stoji u originalu, gospodine Treanor?

14 SVEDOK: [simultani prevod] U originalu se koristi kratica "SBH" /u
15 engleskom transkriptu: "SBiH"/ - srpska Bosna i Hercegovina.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, hvala. Nastavite.

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Prvi presretnuti telefonski razgovor je
18 razgovor između gospodina Krajišnika i gospodina Đerića /u engleskom
19 transkriptu: "Garića"/, od 12. aprila 1992.

20 SVEDOK: [simultani prevod] Da li je to pod ERN brojem 03220859 u
21 originalu?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Da.

2 SVEDOK: [simultani prevod] Datum koji ja imam je 21. april.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala. Moja greška.

4 SVEDOK: [simultani prevod] Da, ali na ekranu stoji 12. aprila.

5 G. TIEGER: [simultani prevod] Imam ovdje jedan disleksični ekran.

6 SVEDOK: [simultani prevod] Gospodin Đerić /u engleskom transkriptu:

7 "Garić"/ je lokalni komandant Teritorijalne obrane.

8 [Sluša se presretnuti razgovor]

9 G. TIEGER: [simultani prevod]

10 P: Gospodine Treanor?

11 O: Evo, ovdje vidimo gospodina Krajišnika koji u ovom trenutku - da Vas

12 podsjetim - nije samo predsjednik Skupštine već i član Savjeta za nacionalnu

13 bezbjednost, i vidimo da on ovdje kontaktira direktno sa komandantom

14 teritorijalne obrane u vezi situacije, vojne situacije, u njegovoj zoni.

15 P: Slijedeći dokument koji nas zanima je pod tabulatorom 30. Ponovo

16 jedan telefonski razgovor. Ovaj put je između gospodina Krajišnika i gospodina

17 Karadžića /u engleskom transkriptu: "Karišika"/. Transkript počinje na stranici

18 2, odnosno ovo je relevantniji odlomak i počinje na stranici 2 engleskog

19 transkripta.

20 O: Prije no što poslušamo ovaj presretnuti razgovor, ako dozvolite,

21 gospodin Krajišnik /u engleskom transkriptu: "Karišik"/, koji, do uspostave

22 ministarstva unutrašnjih poslova bosanskih Srba, je bio zamjenik šefa specijalne

23 policije unutar SRBiH Ministarstva unutrašnjih poslova, a sada je na čelu slične

24 jedinice unutar ministarstva unutrašnjih poslova bosanskih Srba.

25 [Sluša se presretnuti razgovor]

26 G. TIEGER: [simultani prevod]

27

28

29

30

1 P: Gospodine Treanor, izvolite.

2 O: Da. Ovdje vidimo da gospodin Krajišnik razgovara s jednim značajnim
3 zapovjednikom policije, i pokušava dobiti obavijesti o situaciji u Sarajevu.
4 Spominje se rijeka Miljacka, to je rijeka koja teče kroz Sarajevo. Spominju se
5 Vraca, a to je jedno od brda iznad rijeke, i gdje se nalazila policijska škola
6 još u vrijeme Socijalističke Republike BiH, a koju je preuzeo MUP bosanskih
7 Srba.

8 P: Molim da sada pređemo na svezak dokumenata, i pod tabulatorom 122
9 Vijeće će vidjeti zapisnik sa sastanka Savjeta za nacionalnu bezbjednost od 22.
10 aprila 1992. godine. I, ovdje se vidi da je to prošireni sastanak savjeta sa
11 predstavnicima Vlade Srpske Republike Bosne i Hercegovine.

12 O: Da. Ovo je još jedan sastanak Savjeta za nacionalnu bezbjednost.

13 P: Prvi označeni dio je drugi pasus, ispod naslova "Strateška pitanja".
14 Počinje riječima: "Dogovoreno je da Srpska Republika BiH će zadržati položaje
15 koje je zauzela /prevod engleskog transkripta: 'pogotovo u Sarajevu'/'", i ide
16 sve do kraja tog pasusa.

17 O: Da. To je tipično za vrstu pitanja kojima se bavio Savjet za
18 nacionalnu bezbjednost.

19 P: Drugi označeni dio počinje na kraju stranice 2. Govori se o vojnom
20 zapovjedništvu i nastavlja se na idućoj stranici, gdje stoji: "Odlučeno je da
21 predsjednik Savjeta za nacionalnu bezbjednost koordinira zapovjedništvo nad
22 snagama Teritorijalne obrane i političkim operacijama."

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 O: Da. Ovdje vidimo odluku koja je bila strogo odluka Savjeta za
2 nacionalnu bezbjednost, gdje se uopće ne spominju predsjednici koji su u tom
3 trenutku vršitelji dužnosti. Tom odlukom dodjeljuju se određene obaveze, i to
4 važne obaveze, nad vojnim i političkim poslovima predsjedniku Savjeta za
5 nacionalnu bezbjednost, koji je, naravno, doktor Karadžić - i, on je potpisao
6 ovaj zapisnik, kao uostalom i prethodni zapisnik.

7 P: Takođe, na stranici 2 imamo označeni dio pod naslovom /?paragrafom/
8 4, zaključci i izvještaji. Vi ste označili brojke 3 i 4, odnosno da: "Ministri u
9 ministarstvu unutrašnjih poslova i narodne obrane dnevno dostavljaju svoje
10 izvještaje.", a pod brojem 4: "Ministar unutarnjih poslova dostavlja dnevni
11 izvještaj o sigurnosnoj situaciji na teritoriju Srpske Republike BiH."

12 O: Da. To je odluka koju je donio Savjet za nacionalnu bezbjednost, a
13 kojom traži da bude svakodnevno informirano od strane ova dva ministarstva o
14 razvoju situacije u cijeloj zemlji. Ovdje se, pod brojem 4, spominje i izvještaj
15 službi za nacionalnu sigurnost /kako je prevedeno/.

16 Ovaj zapisnik, za razliku onog prethodnog zapisnika koji smo vidjeli, ne
17 odražava tačno tko je bio prisutan na sastanku.

18 P: Molim da pređemo na razdjelnik 123. Dokument pod naslovom: "Izvodi iz
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 uputstava za operacije kriznim štabovima srpskog naroda u općinama." Gospodine
2 Treanor, to je ponovno dokument kojim će se detaljnije baviti drugi svjedoci. Ja
3 bih Vas zamolio da to ukratko obrazložite.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Za zapisnik, prva stranica ovog dokumenta
5 sadrži dva označena dijela, uz naslov dokumenta. Prvi je prvi označeni paragraf
6 gdje stoji: "Krizni štabovi, u uvjetima rata, preuzimaju sve ovlasti i funkcije
7 općinskih Skupština kada se one ne mogu sastati." A pod brojkom 6, koja je
8 također označena, stoji: "Operacija kriznih štabova temelji se na ustavnim i
9 zakonskim odredbama, kao i na odlukama Skupštine, Predsjedništva i Vlade Srpske
10 Republike Bosne i Hercegovine."

11 O: Ovdje se govori o kriznim štabovima. Ja sam ranije koristio izraz
12 umjesto *Crisis Headquarters - Crisis Staff*, ali to znači jedno te isto, dakle,
13 krizni štabovi. O tome smo govorili kada smo govorili o uputstvima od 19.
14 decembra. U prvom paragrafu, ovdje se dodjeljuju ovlasti, u izvanrednim
15 okolnostima, kriznim štabovima. Taj dokument postoji u različitim verzijama koje
16 se vrlo malo međusobno razlikuju. Čini se da je jedna kopija odaslana prerano,
17 koja nije bila do kraja završena, a Vlada je nakon toga odaslala potpuno
18 završeni oblik ovog dokumenta 1. maja.

19 P: Mislim da sada pređemo na stranicu 2. I tu su dva označena dijela,
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 pod točkom 11 i pod točkom 14. U 11. točki se govori o obavezama kriznih štabova
2 da prikupljaju informacije o situaciji i da o tome obavještavaju nadležne
3 vlasti. A pod brojem 14 se govori o tome da krizni štabovi donose odluke i da se
4 sastaju kada su svi članovi prisutni.

5 O: Da. Ovdje ponovno vidimo da postoji želja se prikupljaju informacije
6 i kroz ovaj drugi lanac, odnosno preko kriznih štabova. Gospodin Đerić, koji je
7 potpisao ovaj dokument i koji je premjer u tom trenutku, istovremeno je i član
8 Savjeta za nacionalnu bezbjednost.

9 G. TIEGER: [simultani prevod] Idući dokument kojeg je izabrao gospodin
10 Treanor, nalazi se pod razdjelnikom 124.

11 P: Ovdje je ponovno riječ o zasjedanju Savjeta za nacionalnu bezbjednost
12 i predstavnika Vlade srpske republike, a održan je 28. aprila 1992. godine.

13 O: Da. A možda bih trebao istaknuti da na ovom zapisniku ne stoji o
14 kojoj je točno sjednici riječ, za razliku od prethodnih dokumenata koje smo
15 vidjeli. Dakle, ne možemo točno vidjeti koja je to sjednica, po kojem redu, tako
16 da mi ne možemo biti sigurni da imamo sve kopije svih zapisnika sastanaka
17 Savjeta za nacionalnu bezbjednost.

18 P: Ovdje je označen broj 9, gdje se govori da: "Izvještaji o djelovanju
19 kriznih štabova su prihvaćeni."

20 O: Da. Spominju se i izvještaji koje je sastavio Ostojić. Iduće ime -

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 vidim iz originala - jest Subotić. To ime smo upravo vidjeli kao ime ministra
2 obrane i kao vršitelja dužnosti zapovjednika teritorijalne obrane. Dakle, ovaj
3 Ostojić - to je Velibor Ostojić.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, idući dokument nalazi se u
5 svesku broj 12, za koji nisam siguran da li je podijeljen. Prelazimo sada na
6 razdjelnik 125, a tu se nalazi odluka o uspostavi kaznenih institucija.

7 O: Da. I kao što Sud može vidjeti, i ova odluka je donesena na temelju
8 članka 81 Ustava, i također je objavljena u *Službenom listu*, a potpisali su je
9 vršitelji dužnosti predsjednika koji se ovdje opisuju kao članovi
10 Predsjedništva, a kasnije je potvrđena u Narodnoj skupštini, na zasjedanju od
11 12. maja.

12 Ja posebno skrećem pažnju na član 8. Ja nisam vještak za krivično pravo
13 ili za proceduru u tom pravnom okviru, ali čini mi se da se ovdje spominju
14 kazneno-popravne institucije i mislim da se pritom misli na zatvore, u kojima
15 ljudi koji su osuđeni odslužuju svoju kaznu. A, s druge strane, imamo i pritvor,
16 gdje se nalaze ljudi u predraspravnom postupku. Ovdje se ovlasti daju ministru
17 pravde, a u ovom konkretnom trenutku ili odmah nakon toga, Momčilo Mandić je
18 imenovan za ministra pravde. Možda se Sud sjeća, sreli smo to ime relativno
19 nedavno u Ministarstvu unutarnjih poslova Socijalističke Republike BiH, gdje je
20 on bio pomoćnik ministra. Tijekom aprila te iste godine, mislim da je on bio
21 zamjenik ministra u ministarstvu unutarnjih poslova bosanskih Srba, no vrlo

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 brzo, nakon toga, postao je ministar pravde.

2 P: A zbog zapisnika, gospodine Treanor, ja ću reći da Vi govorite o
3 članku 8, gdje stoji: "Ministar pravde je ovim ovlašten da izdaje naloge u vezi
4 sa uspostavom zatočeničkih jedinica ili pritvora u okviru kazneno-popravnih
5 institucija."

6 O: Da.

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sada ćemo preći ponovno na
8 onaj svezak u kojem se nalazi presretnuti razgovori, i to na razdjelnik 31. Ovo
9 je razgovor između gospodina Mandića i gospodina Stojića.

10 GĐA PREVODILAC: Ispravka prevoditelja - Ostojića.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, molim Vas da
12 zastanete, jer zbog brzine kojom se postupak odvija koji puta mi kasnimo u
13 praćenju.

14 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Gospodine svjedoče, htio bih Vam
15 postaviti jedno manje pitanje. Riječ je o ovoj odluci - čitam na engleskom
16 jeziku - o uspostavi kazneno-popravnih ustanova. Kasnije ste rekli da tu postoje
17 i zatočeničke, odnosno pritvoreničke ustanove. Je li to pitanje prijevoda?

18 SVEDOK: [simultani prevod] Pod članom 8, u engleskom jeziku, spominju se
19 jedinice za pritvor, odnosno zatočenje. Ja nisam nikakav ekspert za pravna
20 pitanja, niti na B/H/S jeziku niti na engleskom. Mislim da je to točno
21 prevedeno.

22 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Dakle, riječ je o uspostavi dviju
23 vrsta ustanova. Jer naslov ove odluke - iz njega slijedi da je riječ o uspostavi
24 kaznenih ustanova.

25 SVEDOK: [simultani prevod] Da, jer naslov je jasan. I mislim da bi se
26 moglo reći da se ovdje uspostavljaju zapravo dvije različite vrste ustanova.

27

28

29

30

1 SUDIJA EL MAHDI: [simultani prevod] Hvala.

2 SVEDOK: [simultani prevod] Ili barem da se daju ovlasti u vezi sa
3 uspostavom druge vrste zatočeničkih ustanova.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Htio bih još nešto pitati. Kratica "KPO"
5 je objašnjena u članku 4, a nalazimo to i u člancima 5 i 6, kao "kazneno-
6 popravna ustanova", odnosno organizacija. Kakva je tu točno razlika, jer u
7 članku 8 pronalazimo kazneno-popravnu ustanovu, kao i u naslovu. Dakle, kakva je
8 točno razlika između kazneno-popravne organizacije i kazneno-popravne ustanove?

9 SVEDOK: [simultani prevod] To je jako dobro pitanje, časni Sude. Ako
10 pogledamo naslov ove odluke onda ćemo vidjeti da se ovdje govori o kazneno-
11 popravnoj - koristiću tu sintagmu - organizaciji, i to stoji i u originalu. Na
12 početku članka 2, ja vidim da se ponovno koristi riječ "organizacija". A kasnije
13 se koristi kratica "KPO", pri čemu "O" stoji za organizaciju. U članku 8,
14 međutim, ne koristi se riječ "organizacija". Koristi se riječ "dom", dakle
15 recimo dom za zatvaranje, u tom smislu.

16 Sada, u Socijalističkoj Republici BiH, to je bila riječ koja se
17 koristila u vezi sa tim tipom ustanova. Čini se da se ovdje taj naziv, donekle,
18 mijenja u kazneno-popravne organizacije. Ja sad mogu samo spekulirati - možda je
19 u članku 8, onaj koji je izrađivao nacrt ovog zakona, odnosno odluke, omaškom
20 upotrijebio riječ na koju je bio naviknut iz ranijih vremena.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Treanor.

2 Molim Vas nastavite, gospodine Tieger.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sada imamo prisluškivani
4 razgovor između gospodina Mandića i gospodina Ostojića /u engleskom transkriptu:
5 "Stojić"/. Imamo dva dijela; prvi je na stranici 8, razdjelnika 31, a drugi je
6 na stranici 9, engleskog prijevoda.

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Časni Sude, prije nego što idemo na ovaj
8 zadnji prisluškivani razgovor, u vezi ovog zadnjeg pitanja i odgovora, ja nisam
9 bila sigurna da li gospodin Treanor govori o adekvatnom ili neadekvatnom
10 prijevodu. Ja sam čula da je rekao "neadekvatni", ali se na ekranu pojavilo kao
11 "adekvatni", pa bih htjela da se to razjasni prije nego što nastavimo dalje.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li Vi smatrate to neadekvatnim ili
13 adekvatnim prijevodom?

14 SVEDOK: [simultani prevod] Časni Sude, ne mogu se sjetiti da sam uopće
15 koristio tu riječ. Ako bih mogao vidjeti to na transkriptu? Je li ovo pravi
16 način da vratim transkript? Dobro. Gdje smo sada?

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Bojim se da nam je sada potrebna pomoć
18 onih koji mogu vratiti zapisnik unazad.

19 Možda biste mogli to učiniti dok se ne vratimo na tu riječ?

20 [Pretno veće i sudski savetnik većaju]

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice, molim Vas, pročitajte
22 redak gdje se javlja riječ "adekvatan", za koju se gospođa Loukas pita da li bi
23 možda trebala glasiti "neadekvatan". I možete li možda reći na kojoj se to
24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 stranici i retku nalazi?

2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To je stranica 48, redak 14. Svjedok
3 kaže: "U članku 8 na engleskom, spominje se pritvorska jedinica, što ja mislim
4 da je adekvatan prijevod. Premda ja nisam stručnjak za pravo, smatram da je to
5 adekvatan prijevod B/H/S originala."

6 SVEDOK: [simultani prevod] Ja jesam rekao "adekvatan".

7 GĐA LOUKAS: [simultani prevod] Da. To je bio dio na koji sam mislila, no
8 kako sam ja to čula bilo mi je teško razlučiti da li je riječ bila "adekvatan"
9 ili "neadekvatan".

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro je što smo se uvjerali da ove
11 mjere za izvanredne prilike doista i funkcioniraju kako treba. Molim vas,
12 nastavite.

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da sada možemo
14 poslušati ta dva kratka odlomka iz prisluškivanih razgovora.

15 P: Budući da će proći nešto vremena, možemo li ponovno reći tko su
16 govornici - gospodin Mandić i gospodin Ostojić /u engleskom transkriptu:
17 "Stojić"/?

18 O: Da. Datum ovog razgovora je 5. maj. Vjerujem da je gospodin Mandić
19 tada već bio imenovan ministrom pravde, ali, kao što sam već rekao, on je bio
20 pomoćnik ministra ili doministar u Ministarstvu unutarnjih poslova Bosne i
21 Hercegovine. Gospodin Kvesić, on je bio Hrvat iz Bosne, bio je podtajnik za
22 državnu sigurnost unutar tog ministarstva, čime je on ustvari bio na čelu
23 državne sigurnosne službe, i manje-više kolega gospodina Mandića u vrijeme kad
24 su obojica radili u tom ministarstvu.

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala što ste nam objasnili tko su govornici. Ovo je poduži razgovor,
2 gdje govore gospodin Mandić i gospodin Kvesić, a onda se uključuje gospodin
3 Ostojić /u engleskom transkriptu: "Stojić"/, i vjerujem da je to dio koji će Sud
4 čuti.

5 O: Gospodin Ostojić /u engleskom transkriptu: "Stojić"/ je isto tako bio
6 doministar u ministarstvu vanjskih poslova. On je isto tako bosanski Hrvat, a
7 gospodin Kvesić je u Herceg-Bosni - a to je entitet bosanskih Hrvata - u
8 određenom trenutku, a ne znam da li je to već bilo, on je došao na čelo onog što
9 je bilo njihovo ministarstvo unutarnjih poslova. A gospodin Ostojić /u engleskom
10 transkriptu: "Stojić"/ je došao na čelo njihovog ministarstva obrane.

11 [Sluša se presretnuti razgovor]

12 G. TIEGER: [simultani prevod] Slijedeći.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gdje, na kojoj stranici smo ovo našli?

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Na stranici 8. To počinje otprilike na
15 sredini stranice.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] To je bio zadnji dio?

17 G. TIEGER: [simultani prevod] To je ono što smo upravo čuli, a sad
18 krećemo na stranicu 9, pri dnu stranice.

19 [Sluša se presretnuti razgovor]

20 G. TIEGER: [simultani prevod]

21 P: Gospodine Treanor?

22 O: Prvi odlomak pokazuje koji su stavovi gospodina Mandića o stanju
23 odnosa sa muslimanskom stranom u sukobu. "Oni ne žele pregovarati pa neće dobiti
24 ništa" - to on kaže. A u ostatku razgovora izgleda da njega zanima mogućnost

25

26

27

28

29

30

1 postizanja dogovora sa bosanskim Hrvatima, koji imaju svoju središnjicu u
2 području Mostara, u zapadnoj Hercegovini. Gospodin Mandić, međutim, iznosi
3 tvrdnju bosanskih Srba koji polažu pravo na granicu na Neretvi, a već smo
4 vidjeli da se to spominjalo, i gospodin Stojić izgleda da smatra da to ne dolazi
5 u obzir.

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ako bismo se sad mogli vratiti
7 na svezak 12, na razdjelnik 126, gdje vidimo zapisnik sa sjednice od 10. maja
8 1992., Savjeta za nacionalnu bezbjednost i Vlade Srpske Republike.

9 P: A na prvoj stranici tog zapisnika, gospodine Treanor, Vi ste označili
10 dio pod rimskim brojem jedan (I), gdje stoji da je: "Predložen slijedeći dnevni
11 red za zasjedanje Skupštine." U prvoj rečenici stoji da će se to zasjedanje
12 održati 12. maja 1992. u Banja Luci, i onda stoji: "Podnošenje izvještaja,
13 izvještaj o političkoj i ratnoj situaciji." Pod brojem 2: "Ovjeravanje odluka i
14 drugih propisa u nadležnosti Skupštine, a koje je usvojilo Predsjedništvo Srpske
15 Republike Bosne i Hercegovine:"

16 O: Da, a nakon toga se navode i druge točke dnevnog reda koje predlaže
17 Savjet za nacionalnu sigurnost. Nemamo broj zapisnika, pa ne znamo koja je to
18 bila sjednica Savjeta za nacionalnu bezbjednost. Kao što smo vidjeli ranije, oni
19 su se svakodnevno sastajali, međutim mi nemamo zapisnike za sastanke svakog
20 dana. Isto tako, želim primijetiti da ovaj zapisnik nije potpisao doktor

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Karadžić.

2 P: Gospodine Treanor, da li još nešto želite reći prije nego što
3 prijedemo na sjednicu od 12. maja 1992.?

4 O: Ne, jedino možda da ovdje vidimo neke vidove članka 8 /u engleskom
5 transkriptu: "81"/ Ustava, to jest da Predsjedništvo ili - kao što smo vidjeli -
6 Savjet za nacionalnu bezbjednost, usvaja odluke, a sada ih nudi, odnosno
7 predlaže za usvajanje Skupštini.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, 16. zasjedanje Skupštine
9 srpskog naroda Bosne i Hercegovine, od 12. maja 1992. godine, nalazi se pod
10 razdjelnikom 127.

11 P: Gospodine Treanor, skrenut ću Vašu pozornost na nekoliko dijelova tog
12 teksta koji ste Vi označili, ali prije nego što to učinim molim Vas da Vijeću
13 date kontekst i pozadinu te sjednice.

14 O: Ovo je prvo zasjedanje Skupštine nakon proglašenja neovisnosti, rano
15 ujutro 7. aprila, i izbijanjem sukoba u cijeloj zemlji. Teško je za to odrediti
16 točan datum ali svakako, kao što smo vidjeli, proglašena je neposredna ratna
17 opasnost, i to 15. aprila. A u međuvremenu, između 15. zasjedanja i ovog
18 zasjedanja, vršitelji dužnosti predsjednika su donosili odluke koje su spadale u
19 nadležnost Skupštine. Skupština sada ima dugačak dnevni red. Kao što vidimo
20 ovdje na prvoj stranici, ona treba ovjeriti odluke koje su donijeli vršitelji
21 dužnosti predsjednika i ima i druga zakonodavna pitanja koja treba rješavati,
22 što uključuje i izmjene i dopune Ustava republike i ustavnog zakona. I, na

23

24

25

26

27

28

29

30

1 temelju tih izmjena i dopuna, treba izabrati članove novoosnovanog
2 Predsjedništva. Isto tako, donose se odluke o uspostavljanju vojske republike.
3 Jedna od najvažnijih odluka ovdje - mislim da se to neće pojavljivati u kasnijim
4 dokumentima - je odluka o definiranju onog što se naziva "strateški ciljevi
5 srpskog naroda". Ti su ciljevi odražavali neke stvari koje su rečene u
6 razgovorima kojima smo se već bavili.

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Sad bih skrenuo Vašu pozornost na stranu
8 13 prijevoda na engleski, i na strane 7 i 8 originala u B/H/S-u. Znam da je
9 ovdje puno toga označeno, ali kao što smo već rekli, ovaj dio se bavi strateškim
10 ciljevima i nabraja ih.

11 O: Da. Ovo je jako važna rasprava o strateškim ciljevima. Ovdje govori
12 doktor Karadžić. On, na početku svog govora, kaže da su ti ciljevi formulirani,
13 odnosno da ih je formuliralo Predsjedništvo, Vlada i Savjet za nacionalnu
14 bezbjednost. I, kao što vidimo, prvi takav cilj je odvajanje od druge dvije
15 nacionalne zajednice, dakle razdvajanje država.

16 P: To je odlomak koji počinje riječima: "Srpska strana u Bosni i
17 Hercegovini, Predsjedništvo, Vlada, Savjet za nacionalnu bezbjednost koji smo
18 osnovali, formulirali su strateške prioritete." A zaključuje: "Odvajanje od onih
19 koji su naši neprijatelji i koji su iskoristili svaku priliku, osobito u ovom
20 stoljeću, da nas napadnu, i nastaviće sa takvom praksom ako ostanemo zajedno u
21 istoj državi:"

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, tako je.

2 P: Možete li nastaviti, molim?

3 O: Slijedeći odlomak govori o drugom cilju, a to je koridor između
4 Semberije i Krajine. Kad se ovdje spominje Semberija, misli se na sjeverno-
5 istočni dio Bosne, a Krajina se naravno nalazi u zapadnom dijelu Bosne. Vidjeli
6 smo da se spominjalo ono što je ovdje bitno u jednom od dokumenata iz februara
7 koji se odnosi na jedan sastanak u Doboju, a to je ideja da treba postojati veza
8 između ta dva područja uz bosansku stranu rijeke Save, kako bi teritorij pod
9 nadzorom bosanskih Srba bio kontinuiran i kako bi se omogućile komunikacije,
10 odnosno putovanja između istočne i zapadne Bosne, i dalje do Republike Srpske
11 Krajine u Hrvatskoj.

12 P: A ovaj drugi strateški cilj nalazi se u odlomku koji slijedi. Dakle,
13 strateški ciljevi imaju svaki svoj pasus i oni su označeni, to jest, rasprava o
14 strateškim ciljevima, koju je vodio doktor Karadžić.

15 Sada kad pogledamo treći odlomak, treći strateški cilj, gospodine
16 Treanor?

17 O: Slijedeći odlomak navodi, kao treći strateški cilj, uspostavljanje
18 koridora u dolini rijeke Drine. Podrinje, ili rijeka Drina, je velikim dijelom
19 svog toka granica između Bosne i Hercegovine i Srbije. Na bosanskoj strani
20 stanovništvo je bilo pretežno muslimansko, a ta dolina je na određeni način
21 činila vezu između sjeveroistočne Bosne, Semberije koja se spominjala u

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prethodnom cilju i istočne Hercegovine koja je nastanjena pretežno Srbima u
2 jugoistočnom dijelu Bosne. Dakle, ovdje je ideja da se eliminira prepreka,
3 odnosno Drina i dolina Drine kao prepreka između Bosne, to jest, srpske
4 republike u Bosni i Srbije s jedne strane, te između dva dijela same srpske
5 republike, to jest Semberije na sjeveroistoku i istočne Hercegovine na
6 jugoistoku.

7 P: Predimo na četvrti strateški cilj iz slijedećeg pasusa.

8 O: Četvrti cilj odnosi se na uspostavu granice na rijekama Una i
9 Neretva. Dakle, te dvije rijeke naravno su na dva različita kraja zemlje. Una je
10 na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Bosne, a na rijeci je smještena općina
11 Bosanska Krupa. Vidjeli smo da se ta općina spominje nekoliko puta na
12 zasjedanjima Skupštine, zato što je ta općina bila prepolovljena Unom. Bosanska
13 Krupa je, u jednom trenutku, odnosno njezin istočni dio postao Srpska općina
14 Bosanska Krupa /kako je prevedeno/. A, druga strana rijeke, odnosno drugi dio
15 općine, bio je uglavnom naseljen Muslimanima. Bosanski Srbi su se zadovoljili
16 time da taj dio ostave Muslimanima, i zato se ovdje spominje granica na Uni.
17 Inače riječ je o nevelikoj udaljenosti. A, usput rečeno, vidjeli smo da se
18 spominje i granica na Neretvi. Naime, Neretva počinje teći prema moru južno od
19 Sarajeva, i ona je prilično duga. Teritorij na istočnoj obali Neretve, koji je
20 bio pretežno srpski, na njega su naime pretenzije imali, ne samo Muslimani već i
21 bosanski Hrvati, kao što smo vidjeli iz prethodnih telefonskih razgovora između

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Prazna stranica umetnuta radi usklađivanja numeracije stranica.

1 gospodina Mandića i gospodina Stojića.

2 P: Slijedeći pasus. Ovdje doktor Karadžić govori o petom strateškom
3 cilju.

4 O: Peti cilj, kao što Sud može vidjeti, odnosi se na Sarajevo, pri čemu
5 se grad treba podijeliti na srpski i muslimanski dio.

6 P: Za zapisnik, označeni dio se nastavlja dalje na prvi dio stranice 14,
7 a završava se rečenicom: "Osim toga, ovo razgraničenje se odnosi... /nedostaje
8 simultani prevod/

9 GĐA PREVODILAC: Oprostite, nismo uspjeli vidjeti iz originala o čemu se
10 radi.

11 G. TIEGER: [simultani prevod]

12 P: "Šesti strateški cilj odnosi se na pristup Srpske Republike Bosne i
13 Hercegovine moru, što nije nevažno." /kako je prevedeno/.

14 O: Da. Pristup moru se već spominjao na nekim od prethodnim zasjedanjima
15 Skupštine. Mogu samo ovdje istaknuti da Republika Bosna i Hercegovina je imala
16 pristup moru na jedno vrlo malom području koji joj je bio namjerno dat u tu
17 svrhu. Inače, granica između Bosne i... u tom trenutku, Bosne i Hercegovine i
18 Hrvatske, je zapravo jedan planinski lanac koji je vrlo blizu mora. A ovaj mali
19 dio obale koji je dat Bosni naseljen je hrvatskim stanovništvom, odnosno
20 smješten je u dijelu koji je naseljen hrvatskim stanovništvom, i ako se dobro
21 snalazim - geografski govoreći - on je na zapadnoj strani Neretve. Dakle, kako
22 bi se tačno trebao realizirati pristup moru, a da se pritom ne ulazi u

23 ozbiljniji sukob, ne samo sa bosanskim Hrvatima već i sa Republikom Hrvatskom,

24

25

26

27

28

29

30

1 je prilično složen problem. Teško je vidjeti kako bi to bilo ostvarivo budući da
2 sama obala, čak i onaj dio koji je u Bosni, je naseljen manje-više Hrvatima.

3 P: Šesnaesta sjednica Skupštine - zanimaju me neki drugi dijelovi koje
4 ste Vi označili. Stranica 16 engleske verzije, odnosno stranica 10 i 11 verzije
5 B/H/S - opaske gospodina Belija /?Belog/. Ovdje imate naznaku da on govori i
6 onda označeni pasus, prve tri rečenice, gdje stoji da on želi iznijeti neke
7 primjedbe u vezi sa: "Prioritetom zadataka kako ih je zadao predsjednik. Jedan
8 od prvih prioriteta je uspostava komunikacije između Semberije i bosanske
9 Krajine. Budući da je Brčko praktički u centru svih ovih zbivanja, moram Vas
10 obavijestiti da operacije u svrhu uspostave ove komunikacije jesu sada završene
11 dobrim dijelom sa vojnog stanovišta." I zatim dalje, slijedeća označena rečenica
12 gdje stoji: "Pa ipak, definitivno čišćenje tog područja će biti potrebno i zato
13 će trebati odvojiti dosta snaga. Trebat ćemo, bez sumnje, pomoć da održimo
14 trenutačnu situaciju."

15 O: "Beli" je, moram to sada napomenuti, nadimak za gospodina Vojinovića
16 koji je iz Brčkog, poslanik u vijeću građana. Prema tome, područje Brčkog je za
17 njega, prirodno, vrlo važno, a ideja koridora koji jeste bio jedan od strateških
18 ciljeva je također vrlo bitna za njega. Naime, Brčko je ključna lokacija na tom
19 koridoru. Smješteno je na obali Save, i on ovdje upozorava na situaciju koja
20 ondje vlada, i na činjenicu da će im trebati pomoć, što znači - pomoć da se taj
21 koridor održi otvorenim.

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Još jedan dio govora doktora Belija /?Belog/ me zanima - stranica 17
2 engleske verzije i 11 verzije na B/H/S-u. Označeni paragraf glasi: "Tako da ću
3 ja pitati predsjednika Karadžića i predsjednika Krajišnika, budući da oni mogu
4 komunicirati sa srpskim narodom putem medija, da ovo promovišu, ali moram reći
5 da srpski narod, pogotovu u područjima kao što je Brčko gdje nas ima 20%, i kao
6 što ste Vi rekli gospodine predsjedniče - Srbi nisu okupatori. Oni se lako ne
7 upuštaju u osvajanja koja su trenutačno nužna."

8 GĐA PREVODILAC: Prevodioci ponovo napominju da ovo nisu originalne
9 riječi već da prevodimo sa engleskog.

10 SVEDOK: [simultani prevod]

11 O: Ovo je apel za pomoć u tom dijelu, koji gospodin Vojinović ponovo
12 naglašava budući da je ovdje srpsko stanovništvo u manjini, a područje je
13 strateški važno za bosanske Srbe.

14 P: Stranica 24 engleske verzije, 16 B/H/S verzije. Vi ste ovdje, naime,
15 označili neke dijelove govora gospodina Vještice. Vidimo pri dnu stranice
16 slijedeće: "Na desnoj strani rijeke Une nema više Muslimana u Srpskoj opštini
17 Bosanska Krupa, a sve enklave koje su bile ondje - Rapuša, Veliki Vrbovik,
18 Ostrožnica, Babić, Muslim Jasenica i Zavir - mi smo ih ondje evakuisali tako da
19 za neko vrijeme tamo neće biti ratnih operacija. Hoće li oni imati mjesto da se
20 vrate - mislim da je to nije za vjerovati, nakon što nam je predsjednik rekao
21 vesele vijesti da je desna strana sada granica."

22 O: Da. Ovdje se spominje desna strana, desna obala Une. To je istočna
23 obala rijeke Une, a gospodin Vještica je poslanik iz Bosanske Krupe i prema
24 tome, njemu je vrlo važna lokalna situacija. On je i prije uzimao riječ i,

25

26

27

28

29

30

1 manje-više je uvjeravao poslanike da je granica na Uni sada sigurna, a to je
2 također bio jedan od ciljeva.

3 P: Vi ste već ste prije govorili u Vašem svjedočenju o nekim događajima
4 koji su se dogodili na 16. zasjedanju. Naime, tu su izneseni strateški ciljevi.
5 Mene sada zanima da li je i vojska uspostavljena toga dana, i da li je izabran
6 zapovjednik te vojske?

7 O: Da. Jedna od važnih odluka je donesena, odluka da se uspostavi
8 vojska. Kada su 28. februara usvojeni Ustav i Zakon o obrani, predviđeno je da
9 će ova republika biti u okviru Jugoslavije. O tome će kasnije govoriti doktor
10 Karadžić. Mi smo naime već i vidjeli da će JNA biti njihova vojska, ali da će
11 kao i druge republike unutar Jugoslavije imati svoju Teritorijalnu obranu.
12 Međutim, evo sada vidimo da - pošto je Skupština objavila nezavisnost početkom
13 aprila - njima treba novi sistem obrane. Pa prema tome oni sada odlučuju da
14 osnuju vojsku i da imenuju vojnog zapovjednika te vojske, a to je general Ratko
15 Mladić.

16 P: Ako se vratimo na neke opaske doktora Karadžića sa Skupštine srpskog
17 parlamenta, koja je održana u aprilu 1995. godine, vidjećemo - to je naime
18 dokument pod tabulatorom 128 - da li se ovdje vidi tko je izabrao, tko je
19 kandidirao generala Mladića za zapovjednika te vojske? Ovdje Sud i kolege iz
20 Obrane upućujem na stranice 176 i 177 B/H/S verzije, odnosno 146 engleske
21 verzije.

22 GĐA PREVODILAC: Ovdje je riječ o 50. sjednici srpske Skupštine.

23 SVEDOK: [simultani prevod]

24 O: Da. Ovdje vidimo da je doktor Karadžić bio direktno angažiran na
25 kandidiranju i odabiru generala Mladića za položaj na koji ga je imenovala
26 Skupština.

27 P: Ovdje taj dio počinje slijedećim riječima: "Gospodo, mi imamo oficire
28
29
30

1 koje smo tražili. Ja sam tražio da to bude Mladić." Ja sam primijetio izjave
2 Mladića za novine /kako je prevedeno/. Vidim ovdje da se doktor Karadžić
3 zainteresirao za njega, naime uočio ga je još u doba kada je on izdavao
4 naređenja za Kupres i za Knin. "Mi smo proveli bezbrojne noći u uredu generala
5 Kukanjca u to vrijeme." Zatim se navodi da je predsjednik Krajišnik već tada bio
6 predsjednik Skupštine iako je doktor Karadžić bio samo predsjednik stranke. I,
7 završava se s rečenicom: "Mi smo tražili Mladića i rekli smo da oni trebaju
8 uspostaviti zapovjedništvo, Glavni štab, kako oni misle da to treba učiniti. Mi
9 se nećemo miješati."

10 O: To je točno. Samo bih napomenuo, da razjasnim; general Kukanjac je
11 bio zapovjednik 2. vojne oblasti u Sarajevu - ne znam točno kad, negdje krajem
12 aprila /?ili/ početkom maja 1992. - a general Mladić je bio zapovjednik JNA u
13 Kninu, u Hrvatskoj, i bio je zamjenik komandanta, odnosno postao je zamjenik
14 načelnika štaba 2. vojne oblasti. Dakle, ovdje se upućuje na činjenicu da je
15 general Mladić bio prisutan u Sarajevu kratko prije ovog zasjedanja održanog 12.
16 maja. Prema tome, doktor Karadžić i gospodin Krajišnik su imali priliku
17 promatrati ga u akciji, direktno.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li s tim u vezi postaviti još jedno
19 pitanje, a to je slijedeće; mi još uvijek nemamo kompletni zapis. Imamo stranicu
20 1, a onda se stvari nastavljaju na stranici 144. Neću od Vas zatražiti da mi
21 date 142 stranice, ali bih htio znati je li se išta promijenilo u sastavu

22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 onih koji su bili prisutni na zasjedanju, jer na početku stoji da je Momčilo
2 Krajišnik otvorio zasjedanje. No, mene zanima da li postoji bilo što što bi
3 upućivalo na to da je on napustio zasjedanje u međuvremenu, prije nego što je
4 doktor Karadžić uzeo riječ?

5 SVEDOK: [simultani prevod] Ne znam, časni Sude, mogu to provjeriti.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ako bi ste to mogli provjeriti i
7 reći nam?

8 SVEDOK: [simultani prevod] Da.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Možete nastaviti.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja bih molio da se vratimo na
11 razdjelnik 127.

12 P: I skrenut ću pozornost gospodina Treanora na stranicu 32, a na B/H/S-
13 u to je stranica 49 /kako je prevedeno/. Oprostite, stranica 37 na B/H/S-u, a 49
14 na engleskom jeziku, i tu su označeni neki dijelovi onoga što je rekao gospodin
15 Krajišnik.

16 [Pretresno veće i sekretar većaju]

17 O: Da. Ovdje gospodin Krajišnik govori o onome što on naziva "ratnom
18 opcijom" i govori o strateškim ciljevima.

19 P: Prvi označeni dio nalazi se u drugom pasusu, nakon što se
20 identificira govornik, i tu stoji: "U stvarnosti, mi uspostavljamo vojsku, što
21 znači da mi očekujemo ratnu opciju." A završava se: "Ratna opcija je izbor onih
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 koji žele okupirati nešto što njima ne pripada. Iako duboko u mom srcu ja
2 vjerujem da gospodin Kalinić je u pravu, jer mi ćemo sigurno krenuti u rat."

3 A drugi označeni dio je na dnu stranice, i tu stoji: "Što se tiče
4 ciljeva, htio bih ponuditi jedno objašnjenje, budući da sam ja također
5 sudjelovao u prihvaćanju tih ciljeva." Tu je označeno još nekoliko rečenica, i
6 završava se onim dijelom: "Jesmo li mi konačno odlučili da se izdvojimo od
7 ostale dvije nacionalne zajednice? Mi se od njih možemo odvojiti ukoliko se
8 Bosna i Hercegovina bude raskomadala."

9 O: Ovdje je zanimljivo to da gospodin Krajišnik kaže kako je sudjelovao
10 u formulaciji ciljeva, a ovaj gospodin Kalinić kojeg se spominje - da bih
11 pojasnio ovo što je rečeno - a kojeg smo, po svoj prilici, već i ranije sretali
12 je zapravo bio liječnik. On je bio nezavisni poslanik u Skupštini Bosne i
13 Hercegovine prije izbijanja sukoba, no on se priključio Skupštini srpskog naroda
14 ili u vrijeme njezinog osnivanja ili možda neposredno nakon toga. A otprilike u
15 ovo vrijeme - ne znam točan datum - njega je Skupština imenovala ministrom
16 zdravlja republike bosanskih Srba. Bilo je moguće, prema Ustavu, da jedan od
17 poslanika postane ministar, a da pri tom ne izgubi svoj poslanički mandat.

18 P: Ako bismo mogli sada prijeći na stranicu 50 engleskog prijevoda, a to
19 je

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 stranica 34 na B/H/S-u. Ovdje se nastavljaju opaske gospodina Krajišnika, i tu
2 su označena dva dijela. Prvo, ovdje stoji: "Za nas mora postojati samo jedno
3 zadovoljstvo, a to je zauvijek osloboditi naše ljude." A drugi dio: "Ovo o
4 proglašenju ratnog stanja, ja mislim da bi to moralo biti tako, ako Vlada Srpske
5 Republike Bosne i Hercegovine - mi ćemo to najvjerojatnije proglasiti - no
6 očigledno je da moramo...", i nastavak je na idućoj stranici: "... mi ne vjerujemo
7 da mi se samo igramo rata. Mi i jesmo u ratu, i taj problem sa Muslimanima i
8 Hrvatima može se riješiti samo isključivo ratom. I politika će biti
9 instrumentalna u dovođenju tog rata do njegovog kraja."

10 I nakon toga: "Molim, ako mi dobijemo te teritorije oko kojih smo se
11 složili danas, uključujući i koridor, ova će generacija učiniti vrlo mnogo za
12 srpski narod."

13 I tada postavlja pitanje: "Ovo je ono što bih Vas ja htio zapitati -
14 možemo li mi to usvojiti?"

15 Mislim da su to Vaše oznake na strani 34 i 35, ako nisam u krivu.

16 O: Da. Mislim da nemam tu ništa što bih htio tome dodati.

17 P: Sada bih Vam onda skrenuo pažnju na razdjelnik 131... oprostite, prvo
18 na razdjelnik 130. Gospodine Treanor, ovdje se nalazi odluka o strateškim
19 ciljevima srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Da li je to verzija koja je
20 objavljena u *Službenom listu*?

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da, to je tačno. I, kao što će Vijeće primijetiti, to je objavljeno
2 tek u novembru 1993. godine.

3 P: Odluka u uspostavljanju vojske nalazi se pod razdjelnikom 131.
4 Gospodine Treanor, skrećem Vam pažnju na tu odluku. Vidi se sada i na ekranu.

5 O: Da. Ovdje doista imamo odluku o vojsci. Ona je objavljena u *Službenom*
6 *listu* u to vrijeme, nešto kasnije u maju. I, kao što Vijeće može vidjeti, u
7 članku 3 se imenuje general-pukovnik Ratko Mladić na mjesto zapovjednika Glavnog
8 štaba Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine.

9 P: Sada Vam skrećem pozornost na idući dokument koji ste izabrali, a
10 koji se nalazi pod razdjelnikom 132, a to je odluka o proglašenju Zakona o
11 izmjenama i dopunama Ustava.

12 O: Da. To je zapravo Zakon o izmjenama i dopunama ustavnog zakona.
13 Skrećem pozornost na članak 1 koji počinje u 2. paragrafu. Ako bismo to mogli
14 povećati? Govorim o stavu 2 članka 1. Ovdje se navodi da, umjesto dva vršitelja
15 dužnosti predsjednika, sada će Skupština izabrati tročlano Predsjedništvo.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mogu li pretpostaviti da Vi govorite o
17 članku 1 ovog Zakona, gdje stoji da stavak 2 članka 5 Zakona o Ustavu se
18 mijenja, jer ja ne mogu pronaći nikakav stavak 2 u članku 1.

19 SVEDOK: [simultani prevod] Da, časni Sude. Stavci nisu pobrojani, nisu
20 označeni brojkama. Oprostite.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. TIEGER: [simultani prevod]

2 P: Ja bih Vam sada skrenuo pažnju na stranicu 3. Mislio sam da se ovdje
3 nalazi jedan označeni dio, međutim nema ga ovdje. Pa onda ćemo prijeći na odluku
4 o Zakonu o izmjenama i dopunama Ustava.

5 O: Pa, daljnja stvar koja se navodi u članku 1 je da to tročlano
6 Predsjedništvo će između sebe izabrati predsjednika Predsjedništva, i dalje
7 navodi da će Predsjedništvo odlučiti o pravilniku u vezi sa svojim djelovanjem.

8 P: Mislim da imamo dovoljno vremena da pređemo na još jedan dokument. To
9 je pod razdjelnikom 135, a tu se govori o izmjenama i dopunama Ustava. Gospodine
10 Treanor, ima li bilo kakvih komentara u vezi s tim dokumentom prije no što
11 prekinemo s radom?

12 O: Da. Ovo je paket izmjena i dopuna koje se bave, prije svega, narodnom
13 obranom, odnosno s činjenicom da je osnovana vojska, i s tim u vezi se mijenja i
14 Ustav. Kao što vidimo u izmjeni broj 3, trećem amandmanu, navodi se će:
15 "Predsjednik Republike zapovijedati vojskom i u vrijeme mira i u vrijeme rata.
16 Isto tako, predsjednik Republike će imenovati, razrješavati dužnosti i
17 odlučivati o unapređenju oficira u vojsci."

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, sada je 13.45 sati.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, gospodine Tieger. No, htio bih Vam
20 postaviti još jedno pitanje. Možda bismo prije toga mogli izvesti gospodina
21 Treanora iz sudnice. A pritom, gospodine Treanor, želim Vas podsjetiti na ono

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 što sam Vam rekao već svakog od ovih prethodnih dana što ste ovdje svjedočili.

2 [Svedok se povlači]

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] gospodine Tieger, htio bih Vam postaviti
4 iduće pitanje. Ako bismo sutra zasjedali poslije podne, to zahtjeva znatne
5 pripreme, i što prije to budemo znali - to bolje. Naravno, uvijek postoje
6 nepredvidivi problemi, kao ovo s čime smo se danas suočili. No, da li Vam je
7 potrebno vrijeme i sutra poslijepodne?

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Da. Mislim da da, časni Sude.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li mislite da, ako počnemo s radom u
10 15.30h - imaćemo prevoditelje - i ako bismo nastavili raditi dva, dva i pol,
11 možda i tri sata, jer ne možemo raditi dulje od 19.00 sati, da li bi ste mogli
12 završiti Vaše ispitivanje sutra?

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Pa, časni Sude, to je dosta komplicirano
14 pitanje. Ja bih mogao biti prilično optimističan s tim u vezi i, kao što sam Vam
15 već ranije rekao, ja ću svakako nastojati da to postignemo. Moram reći da je
16 teško predviđati, ali mislim da je to realistično kao cilj.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Još jedno manje pitanje u vezi sa
18 razdjelnikom 135, kojim se sada bavimo. Vidim da barem jedan dio dokumenta nije
19 čitak. Vidim da u originalnom dijelu nije bilo problema s time da francuski

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 prevoditelj uspije pročitati i prevesti ovaj dio dokumenta, pa bih htio znati o
2 čemu je riječ.

3 G. TIEGER: [simultani prevod] Htio bih reći još nešto u vezi sa stvarima
4 koje su jučer pokrenute. U vezi sa presretnutim razgovorom pod razdjelnikom 27,
5 mi smo sada taj dokument zamijenili, tako da je paginacija ispravna. Zamijenili
6 smo B/H/S tekst pod razdjelnikom 88. Pod razdjelnikom 95, materijali koji se
7 nisu nalazili u kompjuterskom programu, sada su tamo. Također smo zamijenili i
8 one stranice, odnosno dostavili one stranice koje sudac El Mahdi jučer nije
9 imao. I osim toga smo dostavili prilog razdjelniku 115, a tu je riječ o uvodnom
10 govoru.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, hvala Vam na ovako brznoj reakciji.
12 Dakle, nastavićemo s radom sutra, u 9.00h ujutru, u istoj sudnici.

13 SUDSKI SLUŽBENIK: [simultani prevod] Molim da svi ustanu.

14 ... Sednica završena u 13.49h.

15 Nastavak zakazan za petak,

16 27.02.2004. u 9.00h.

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29